

SİĞİNMACILARIN AİLE BİRLEŞİMİ HAKKI*

Zeynep ÖZGENÇ**

ÖZ

Son yıllarda, sığınmacılar yalnız olarak göç etmekte ve ev sahibi devletin ülkesine yerleştikten sonra bu ülkede diğer aile üyeleri ile birleşmenin yollarını aramaktadırlar. Aile birleşimi hakkı bu amaca hizmet eden en önemli hukuki argümanlardan biridir. Ayrıca sığınmacının ev sahibi devlet ile entegrasyonunu da kolaylaştırmaktadır. En genel anlamıyla aile birleşimi, menşe devlet ülkesinde yasal olarak ikâmet eden bir yabancının aile üyelerinin, bu devlette aile birliğinin oluşması için, ailenin meydana gelişinin ikâmet edenin, ülkeye girişinden önce ya da sonra olmasına bakılmaksızın, aile birliğini korumak üzere ev sahibi devlete girişi ve ikâmet etmesidir. Bu tanım dikkate alındığında, Avrupa Birliği ve Türk Hukuku açısından şu sorulara cevap aramaya çalışacağız: Yabancılar Hukuku'nda aile nasıl tanımlanmaktadır? Aile birleşimi hakkının niteliği nedir? Kimler aile birleşimi hakkına sahiptir? Hakkın kapsamı nedir? Aile birleşimi hakkı, sahibine hangi hukuki güvenceleri sağlar? Bu konuda uygulamada ortaya çıkan sorunla nasıl çözülebilir?

Anahtar Kelimeler: Aile Hayatı Hakkı, Aile Birleşimi Hakkı, Aile İkâmet İzni, Geçici Koruma, Uluslararası Koruma.

* Bu makale, 9 Mayıs 2018 tarihinde Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü tarafından düzenlenen AB ve Türk Hukukunda Sığınmacıların Yerel Entegrasyonu Panelinde sunulan tebliğin genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğretim Üyesi, Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, zeynepm@uludag.edu.tr.

RIGHT TO FAMILY REUNIFICATION OF ASYLUM SEEKERS

ABSTRACT

Recent times, asylum seekers arrive alone and seek the way to be reunited with the members of their family after they have settled in the host state to some extent. The right to family reunification is the one of the significant argument for serving this purpose. Also, it facilitates the integration of asylum seekers in the host states. In the most general sense of family reunification means the entry into and residence in the host state by family members of State of origin national residing lawfully in that host state in order to preserve the family unit, whether the family relationship arose before or after the resident's entry. Considering this definition, we will try to answer the following question in terms of Turkish and European Union Law: How family is defined under law of foreigners? What is quality of right to family reunification? Who has the right to family reunification? What is the scope of this right? Which legal protection is provided by the right to family reunification? In this regard, how are the problems resolved arising this issue?

Key Words: Right to Family Life, Right to Family Reunification, Family Residence Permit, Temporary Protection, International Protection.

GİRİŞ

Günümüzde göç meselesi, devletlerin ulusal çıkarlarını esas alarak yabancıların nasıl ve hangi şartlarda kendi devlet ülkelerine giriş yapıp ikâmet edebileceğine karar verme yetkileri ile etkin uluslararası insan hakları düzenlemelerinin getirdiği sınırlamalar arasındaki rekabetin konusu hâline gelmiştir. Aile birleşimi hakkı da bu rekabetin en üzücü örneklerinden biridir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlayan işgücü hareketliliğinin ardından Avrupa ülkelerine göç eden yabancı işçiler, daha sonraları aileleri ile birlikte bu ülkelerde yasal olarak ikâmet edebilme arayışı içerisine girmişlerdir. Bu zamana kadar uluslararası düzenlemelerde sadece etik bir değer olarak kalan ve etkinlikten yoksun aile birleşimi hakkı; gerek Avrupa Birliği (AB)-Türkiye Ortaklık Hukuku ile AB Hukuku, gerekse de Türk Hukuku açısından devletlerin egemenlik yetkilerini kısıtlayan kuralların getirilmesi sonucunu doğurmuştur.

Aile birleşimi hakkı; aile üyelerinin, başka bir ülkede hukuka uygun şekilde ikâmet eden ya da çalışan diğer aile üyelerine katılması imkânını vermektedir. Bu hakkın bir sonucu olarak yabancıların ülkeye girişleri ile ikâmet ve çalışma izinlerinin verilmesinde kolaylıklar tanınmaktadır. Tanım göz önünde bulundurulduğunda, aile birleşim hakkı iki önemli ilke üzerine inşa edilmiştir: Serbest dolaşım ve toplumun en küçük yapı taşı olan ailenin korunması. Bu temel ilkeler kapsamında ev sahibi devletin pozitif yükümlülükleri ortaya çıkmaktadır ve bu yükümlülükleri yerine getirirken kendisi ile sığınmacı¹ (Özkan ve Aybay/Dardağan Kibar, mülteci ve sığınmacı

¹ Genel anlamda sığınmacı, ülkesini terk ederek üçüncü bir devlet ülkesine gidip orada sığınma talebinde bulunan kişi olarak tarif edilmektedir. Ev sahibi devletin, sığınma başvurusu sonucu uluslararası ve iç hukuk kurallarını uygulayarak sığınma hakkını verdiği kimseler ise mülteci olarak kabul edilmektedir. Türk Hukuku'nda yürürlükte olan 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşmesi'ne göre mülteci; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen kişi olarak kabul edilmiştir. YUKK madde 61'de de aynı tanım benimsenmekle birlikte, sadece Avrupa'da meydana gelen olaylar nedeniyle Türkiye'ye gelenlere mülteci statüsü tanınmaktadır.

terimleri arasında yakınlık ve benzerlik bulunmasına rağmen, bu ifadeler arasında ayırım bulunduğunu kabul etmektedirler. Aybay/Dardağan Kibar'a göre mülteci statüsü tanınmış kişi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin koruması altındadır ve milletlerarası sözleşmelerin korumasından yararlanabilmektedir. Sığınmacı ise uyuşukunda bulunduğu ülkenin dışındaki bir devlet ülkesinde fiilen bulunan ve mülteci olarak kabulü için başvurmuş ve işlemlerinin tamamlanmasını bekleyen kişi olarak görülmektedir. Çiçekli ise yürürlükte olduğu dönemde İltica ve Sığınma Yönetmeliği'nde mülteci ve sığınmacı ayırımına değinmekte; bu ayırımın 2006 tarihli Uygulama Talimatı'nda yer aldığını ifade etmektedir. Aybay, Dardağan Kibar, 2010: 25; Özkan, 2017: 73; Çiçekli, 2016: 243) arasında makul bir denge kurması gerekmektedir. Aksi takdirde, insan haklarına aykırı uygulamaların ortaya çıkması muhtemeldir.

Yukarıda genel ve soyut olarak değinildiği üzere, bu çalışmanın amacı devletin sınırlarını teminat altına alma amacı ile ailenin korunması ilkesi arasında kurulması gereken makul denge ışığında aile birleşimi hakkının şartlarının, kapsamının ve sonuçlarının Türk ve AB Hukuku açısından ortaya koymaktır. İlk olarak, genel anlamda Yabancılar Hukuku'nda aile bireylerine kimlerin dahil olduğunu tespit edeceğiz. İkinci olarak ise aile birleşimi hakkının sığınmacılar açısından Türk ve AB Hukuku'nda nasıl düzenlendiğini inceleyeceğiz.

1. YABANCILAR HUKUKU'NDA AİLE KAVRAMI

Aile kavramına ilişkin genel-geçer, evrensel bir tanımdan bahsetmek mümkün değildir. Zira kültürel, sosyolojik ve dini sebeplerden ötürü aile toplumdaki farklı şekillerde algılanabilmektedir. Örneğin bazı toplumlarda çok eşlilik, bazılarında eşcinsel birliktelikler aile olarak kabul görebilmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ise somut olay hakkaniyeti gereğince (çocuğun yüksek yararı

Ayrıca mülteci statüsü, YUKK madde 2/r'de uluslararası koruma çeşitleri arasında zikredilmektedir. Bu nedenle sığınmacı terimi, uluslararası koruma başvurusu sahibi, uluslararası koruma sahibi (mülteciler hariç) ve geçici koruma sahipleri anlamına gelen çatı bir kavramı ifade etmektedir. Çalışmamız itibarıyla da sığınmacı terimi söz konusu kişileri ifade etmek için kullanılacaktır.

gibi) bazı kararlarında biyolojik bağlara; bazılarında ise sosyolojik olgular ile birlikte yaşama arzusunun (fiili olarak birlikte yaşamaktan ziyade) öncelik tanıyarak ailenin var olup olmadığına karar vermiştir. Çalışmamız açısından ise kimlerin aile üyeleri olarak kabul edileceği konusunda esas alınacak unsurların tespiti, aile birleşimi hakkının kapsamının ve sınırlarının çizilmesi açısından önem arz etmektedir.

1.1. Türk Hukuku'nda Ailenin Tanımı

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) (RG.: 04.04.2013-28615) madde 3/a'ya göre aile üyeleri, başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin eşini, ergin olmayan çocuğu ile bağımlı ergin çocuğunu ifade etmektedir. YUKK'un Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (YUKKUY) (RG.: 17.03.20016-29656) madde 3 ile Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY) madde 3'te de aynı düzenlemeler bulunmaktadır. Buna karşılık, YUKK madde 34 uyarınca aile ikâmet izni, destekleyicinin² yabancı eşine, kendisinin veya eşinin ergin olmayan yabancı çocuğuna, kendisinin veya eşinin bağımlı yabancı çocuğuna verilebilir. İlgili hüküm dikkate alındığında, YUKK madde 3'te yer alan aile kavramının genişletildiği görülmektedir (Bu konuda bkz. Elçin, 2017: 124). Aile ikâmet izni bağlamında eşin ve çocukların tespitinde, Türkiye'de Oturan Yabancıların Nüfus Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelik (RG.: 20.10.2006-26325) madde 4 dikkate alınmaktadır (Elçin, 2017: 124). İlgili hükme göre, aynı soydan olup bir aile sıra numarası altında kayıtlı olan kişiler ile onların eş ve çocukları aile olarak tanımlanmaktadır.

Aile üyelerinin kimlerden oluştuğuna dair düzenlemeler arasındaki fark, uluslararası hukukta dahi, bu konuda genel geçer ve kesin bir tanımın yapılamayarak her somut uyuşmazlığın niteliğine göre meselenin çözümlenmeye çalışılmasından kaynaklanmaktadır. Kural olarak, aileden kastedilen çekirdek ailedir. Ancak sığınmacının çoğu zaman menşe devlet ülkesini terk etmek zorunda kalması, aile kavramının yukarıda genel ve soyut olarak bahsedilen kişiler

² YUKK madde 3/f uyarınca destekleyici, aile birliği amacıyla Türkiye'ye gelecek yabancıların masraflarını üstlenen ve ikâmet izni talebinde bulunanlar tarafından başvuruya dayanak gösterilen Türk vatandaşı veya Türkiye'de yasal olarak bulunan yabancı olarak tanımlanmaktadır.

doğrultusunda geniş yorumlanmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda Türk Yabancılar Hukuku açısından söz konusu hükümlerle ilgili olarak üç önemli sorunun cevaplanması gerekmektedir:

Bağımlı ergin çocuk ile kastedilen nedir? YUKK madde 3/e ve ilgili düzenlemelerde çocuk, henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmayan kişi olarak tarif edilmektedir. Türk Medeni Kanunu (TMK) (RG.: 08.12.2001-24607) madde 11 uyarınca, erginlik kişinin on sekiz yaşını doldurulması ile başlamaktadır. Ancak YUKK ve diğer ilgili düzenlemelerde bağımlı ergin çocuk ifadesine yer verilmektedir. Bu ifade de çocuk ile erginlik kavramının çatıştığı söylenebilir. Diğer yandan, amaçsal bir yorum ile aile birleşim hakkının işlevi ve gayesi dikkate alındığında, bağımlı ergin çocuğun 18 yaşını doldurmuş; ancak ekonomik ve/veya fiziksel olarak diğer aile üyeleri olmadan yaşamını idame ettirmesi imkânsız ya da çok zor hâle gelebilecek olan kişiler olarak tanımlanması gerekmektedir (Benzer yöndeki görüşler için bkz. Elçin, 2017: 167-168). Bu konuda Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda (RG.: 31.05.2006-26200) bakmakla yükümlü olunan kişi esas alınmaktadır (Elçin, 2017: 184). İlgili Kanun madde 3/10 uyarınca, bakmakla yükümlü olunan kişi anlamında çocuk, madde 5/I-b ile madde 60/I-c'nin (1), (2) ve (7) numaralı alt bentleri ile madde 60/VII-VIII-XII dışında kalan genel sağlık sigortalısının, sigortalı sayılmayan veya isteğe bağlı sigortalı olmayan, kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlanmamış olan 18 yaşını, lise ve dengi öğrenim veya 05.06.1986 tarihli ve 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu'nda belirtilen aday çıraklık ve çıraklık eğitimi ile işletmelerde meslekî eğitim görmesi hâlinde 20 yaşını, yükseköğrenim görmesi hâlinde 25 yaşını doldurmamış ve evli olmayan çocukları ile yaşına bakılmaksızın bu Kanuna göre malûl olduğu tespit edilen evli olmayan aile üyeleridir. Bağımlılık ifadesinin tanımında ise ekonomik nedenlerle varlığı önemli ölçüde doğrudan bir başka kişiye bağlı olmanın yanı sıra, duygusal bağıllık da dikkate alınmalıdır (Elçin, 2017: 123; Jastram, Newland, 2003: 585). Keza çocuğun tanımında yaşa ilişkin belirtilen azamî sınıra bakılmaksızın, kişinin fiziksel ve/veya zihinsel yetersizlik sebebiyle de yabancınnun anne ve/veya babaya bağlı olduğu durumlarda bağımlı ergin çocuk olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

- i. Evlâtlıklar ve anne-baba veya kardeşler aile üyesi olarak kabul edilebilecekler mi? Evlâtlık ile sığınmacı veya eşi arasında kurulan akdi soybağı ilişkisi Türk Hukuku açısından geçerli olarak

kurulmuşsa, bağımlı yabancı çocuk veya ergin olmayan yabancı çocuk kapsamı içerisinde değerlendirilmelidir. Zira evlâtlık ilişkisi geçerli bir şekilde kurulduğu andan itibaren evlât edinenin velâyet sorumluluğu doğmaktadır. Buna karşılık üstsoyu, ikinci derece ve daha sonraki altsoyu, yansoyu veya sosyolojik ve kültürel olarak sıkı ilişki içerisindeki diğer akrabaların aile üyesi olarak kabul edilmesi Kanunun lafzı açısından mümkün gözükmemektedir.

- ii. Çok eşlilik durumunda eşlerin her biri aile üyesi olarak kabul edilecek mi? YUKK madde 3/a ile YUKKUY madde 3 ile GKY madde 3 çok eşli bir aile yapısının kabul edildiğine dair herhangi bir hüküm yer almamakta; hatta “eş” ifadesi tekil olarak kullanılmaktadır. Bu durum kanun koyucunun bilinçli bir tercihidir. Zira YUKK madde 34/II uyarınca vatandaşı olduğu devletin hukukuna göre birden fazla eş ile evlilik hâlinde, eşlerden yalnızca birine aile ikâmet izni verileceği hükme bağlanmaktadır. Keza geçici koruma altına alınanların aile birleşiminin düzenlendiği GKY madde 49’da da aynı esas benimsenmektedir.

Burada sorulması gereken diğer bir soru ise hangi evliliğin temel alınması gerektiğidir. Maalesef YUKK bu soruya kesin bir cevap verememektedir [Destekleyicinin Türk vatandaşı olması hâlinde, evlenme ehliyet ve şartlarına uygulanacak hukuk, MÖHUK madde 13’e göre Türk vatandaşı eş bakımından Türk Hukuku’na tâbidir. Bu durumda TMK’da mevcut evlilik evlenme engeli teşkil ettiğinden sonraki evlilikler geçerli değildir. Buna karşılık, Türk vatandaşı eşin millî hukuku olan TMK’ya göre geçersiz olan sonraki evliliklerden olan diğer eşlerden biri aile ikamet izni almak için başvuruda bulunabilir. Bir diğer tartışmalı durum Türk vatandaşı destekleyicinin aynı zamanda başka bir devletin vatandaşı olması; yani çifte/çok vatandaşlık durumudur. Bu durumda evlenme ehliyet ve şartlarına uygulanacak hukuk için MÖHUK madde 4’e göre ilgili destekleyicinin Türk vatandaşlığı esas alınacaktır. *Elçin* tarafından bu konuya iki farklı şekilde bakıldığı ifade edilmektedir. Birinci yaklaşım, çok eşli yaşamın aile ikamet izni alınarak Türkiye’de devam etmesi engellenmek istenmesidir. Özellikle destekleyicinin Türk vatandaşı olması durumunda ilk evlilik geçerli kabul edileceğinden, sadece ilk eşin aile ikamet izni alması mümkün kılınması

gerekmektedir. İkinci yaklaşım, çok eşli yaşamın aile ikamet izni alınarak Türkiye’de devam etmesinin engellenmek istenmemesi yaklaşımıdır. Bu durumda, eşlerden hepsine aile ikamet izni almak için başvuruda bulunma imkânı getirilmelidir. Yazara göre Kanunun mevcut düzenlemesinde, her iki yaklaşımın da benimsenmediği görülmektedir; ancak ilk başvuruda bulunan eşin aile ikamet izni alabildiği bir uygulamanın olumsuz eleştirilere açık olacağı ifade belirtilmektedir. (Elçin, 2017: 168-169)].

304

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Yabancılar arasında gerçek bir evlilik bağının tespiti noktasında ise Yargıtay 2009 tarihli bir kararında (Yrg. 2. HD., E. 2009/19552, K. 2010/2037, T. 08.02.2010. Karar için bkz. Ekşi, 2010: 6-7), tarafların Yabancılar Kütüğü’ne kayıtlı olup olmadığını aramaktadır. Yabancılar Kütüğü’ne kayıtlı iseler “eş bağı” kurulup kurulmadığının Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’nden (Yabancılar Kütüğü’nden) sorulup öğrenilmesi, tarafların bu kütükte kayıtları yoksa evli olup olmadıklarının tabiiyetinde buldukları devletin Türkiye Büyükelçiliği’nden Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla sorulması ve evli olduklarına dair bu ülkede alınan resmi belgelerin dosyaya konulması gerektiğine hükmetmiştir. Ancak uygulamada, sığınmacıların ve aile üyelerinin durumunun evleviyetle ve mümkün olan en kısa sürede tespit edilmesi; onların hak kayıplarının önüne geçilmesi ve en temel insan haklarından yararlanabilmesinde (barınma, eğitim, sağlık gibi) kalıcı bir çözümün sunulabilmesi için evlilik bağının tespitinde tarafların iradesi temel alınmaktadır.

AİHM tarafından aile kavramı daha geniş yorumlanmaktadır. Ancak burada içtihat birliğinden söz etmek mümkün değildir. Mahkeme bazı kararlarında fiilî olarak birlikte yaşayan herkesi aile üyesi kabul etmektedir (Murdock, 2008: 1514). Nitekim AİHM, *Kroon v. Hollanda Kararı’nda*³ aile hayatının sadece evliliğe bağlı ilişkilerle sınırlanamayacağı, diğer ailevi bağların da ailenin tespitinde dikkate alınacağına hükmetmiştir⁴. Bunun yanı sıra, Mahkeme *Wagner ve*

³ Kroon and Others v. The Netherlands, App. No.: 18535, <http://www.refworld.org/cases,ECHR,584a99574.html>, (e.t.: 20.02.2018) (anılış: Kroon Kararı).

⁴ Kroon Kararı, prg. 30.

Sığınmacıların Aile Birleşimi Hakkı

*J.M.W.L Kararı'nda*⁵ evlâtlığı da aile bireyi olarak kabul ederek, evlâtlık ile bekar olan evlât edinenin bir aile meydana getirdiği sonucuna varmış ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) [20.03.1950'de imzalanan Sözleşme, 03.09.1952'de yürürlüğe girdi. Türkiye, Sözleşmeyi 18.05.1954'te onaylandı. RG.: 19.03.1954-8662. Sözleşme'nin İngilizce tam metni için bkz., http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf (e.t.: 21.02.2018). Türkçe tam metin için bkz., http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf (e.t.: 21.02.2018).] madde 8'in uygulanabilmesi için biyolojik bağları göz ardı ederek çocuğun yüksek yararı doğrultusunda karar vermiştir.

AİHM ayrıca eşler açısından hukuken var olan bir evlilik birliğinden ziyade, aile birliğinin fiilen sağlanıp sağlanmadığına odaklanmaktadır. *Abdulaziz, Calabes ve Balkandali v. Birleşik Krallık Kararı*⁶ dikkat çekicidir. Uyuşmazlığa konu olan olayda, Birleşik Krallık'ta hukuka uygun ve kalıcı olarak ikâmet eden Malavi vatandaşı Bayan Abdulaziz, Filipin vatandaşı Bayan Cabaes ile Türk vatandaşı Bayan Balkandali'nin eşleri ile birlikte Birleşik Krallık'ta kalmalarının reddedilmesine ilişkindir⁷. İngiliz makamları geçerli bir evlilik olmadığı iddiasından hareketle, AİHS madde 8'in korumasından bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir⁸. AİHM, AİHS madde 8 kapsamında aile hayatına saygının temini için ailenin varlığının şart olduğunu belirtmiş; ancak bunun her evlenme niyetiyle birlikteliği kapsamadığını vurgulamıştır⁹. Diğer yandan aile hayatı kavramı, evli çiftlerin birlikte yaşaması anlamına gelmektedir¹⁰. Her ne kadar geldikleri devlet hukukuna göre geçersiz bir evlilikleri olsa da mahkeme Bay ve Bayan Abdulaziz'in sadece evlilik merasimi yapmadıklarını; aynı zamanda makul bir süre birlikte yaşadıklarını

305

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

⁵ Wagner and J.M.W.L v. Luxembourg, App. No.: 76240, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["002-2645"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{), (e.t.: 20.02.2018) (anılış: Wagner Kararı).

⁶ Abdulaziz, Calabes and Balkandali v. United Kingdom, App. No.: 9214/80, 9473/81, 9474/81, <http://www.refworld.org/cases,ECHR,3ae6b6fc18.html> (e.t.: 26.02.2018) (anılış: Abdulaziz, Clabes, Balkandali Kararı).

⁷ Abdulaziz, Clabes, Balkandali Kararı, prg. 10.

⁸ Abdulaziz, Clabes, Balkandali Kararı, prg. 59-60.

⁹ Abdulaziz, Clabes, Balkandali Kararı, prg. 62.

¹⁰ Abdulaziz, Clabes, Balkandali Kararı, prg. 62.

belirterek böyle evliliklerin de AİHS madde 8'in uygulanması için yeterli olduğunu kabul etmiştir¹¹.

AİHM bazı kararlarında ise ailenin varlığı açısından biyolojik bağların yanı sıra, farklı yerlerde yaşıyor olsalar bile ailevi ilişkilerin fiilen sürdürme niyetini yeterli görmektedir. Bu konuda AİHM'in *Tuquabo-Tekle ve Diğerleri v. Hollanda kararı* (Göçmen, 2015: 426) önem taşımaktadır. Hollanda'da mülteci olarak yaşayan Bay Tuquabo ile evlenen Bayan Tuquabo-Tekle Hollanda'da yaşamaya başladıktan dört yıl sonra, Eritrea'da kalan on beş yaşındaki kızı Eritrea vatandaşı Mehret için ikâmet izni başvurusunda bulunmuştur. Hollanda makamları ise bu talebi anne-kız arasında yakın aile bağlarının olmadığı, üvey babası ile ise hiçbir zaman bu bağların kurulmadığı gerekçesiyle reddetmiştir. Yetkili idari ve adli makamlara itiraz edilmesine rağmen hiçbir sonuç alınamamıştır¹². AİHM'e göre mevcut uyuşmazlık, davalı devlet otoritelerinin Mehret'in annesi, üvey babası ve kardeşleri ile birlikte ikâmet etmeye izin verip vermeme ve böylece aile hayatının sürdürülmesinin sağlanıp sağlanamama sorusundan ibarettir¹³ (Göçmen, 2015: 426). Bu sorulara cevap ararken AİHM, ulusal makamların ikamet iznini reddederken başvuruçuların menfaati ile göçün kontrol edilmesindeki çıkarı arasında makul dengeyi kurup kuramadığını incelemek zorunda olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu değerlendirme yapılırken, ilgili çocukların yaşının, menşe devletteki durumunun ve ebeveynine bağımlı olma derecesinin göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir¹⁴. Ayrıca AİHM, Bayan Tuquabo-Tekle'nin yurtdışına yerleşirken çocuklarını geri dönülemez biçimde sürekli olarak menşe devlet ülkesinde bırakmayı istediğini ve aile birleşimi fikrini terk ettiğini söylemenin mümkün olmadığı tespitinde bulunmuştur¹⁵. Bu nedenle, Bayan Tuquabo-Tekle'nin kızının Hollanda'ya yerleşmesinin, onun aile hayatını geliştirmesi için uygun olacağını vurgulanmıştır¹⁶.

306

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

¹¹ Abdulaziz, Clabes, Balkandali Kararı, prg. 62.

¹² Tuquabo-Tekle Kararı, prg. 1-18.

¹³ Tuquabo-Tekle Kararı, prg. 44.

¹⁴ Tuquabo-Tekle Kararı, prg. 47.

¹⁵ Tuquabo-Tekle Kararı, prg. 45.

¹⁶ Tuquabo-Tekle Kararı, prg. 47.

1.2. Avrupa Birliği Hukuku'nda Ailenin Tanımı

Üye devlet vatandaşlarının aile birleşimine ilişkin “Birlik vatandaşları ile Aile Üyelerinin Üye Devletlerin Ülkesel Yetki Alanlarında Serbest Dolaşım ve İkâmet Haklarına İlişkin 2004/58 sayılı Parlamento ve Konsey Yönergesi” (2004/58 sayılı Yönerge) [İlgili Yönerge'nin İngilizce tam metni için bkz., <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:229:0035:0048:en:PDF> (e.t.: 20.02.2018).] uygulanmaktadır. Üçüncü devlet vatandaşları açısından ise *Aile Birleşimi Hakkına İlişkin 2003/86 sayılı Konsey Yönergesi* (Aile Birleşimi Yönergesi) [İlgili Yönergenin İngilizce tam metni için bkz., <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:251:0012:0018:en:PDF> (e.t.: 20.02.2018).] tatbik edilmektedir. Ancak işbu Yönerge'de sadece mültecilere yönelik hükümler getirilmiş¹⁷; uluslararası koruma altına alınan diğer statü sahiplerinin aile birleşimine ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamıştır (madde 9-12) (Uluslararası hukukta bu duruma ilişkin getirilen eleştiriler hakkında bkz., Elçin, 2017, 149).

¹⁷ Sponsorun bir üye devlet tarafından verilen bir yıl ya da daha fazla süre için geçerli ikâmet iznine sahip olması veya sürekli ikâmet hakkı elde edebileceklerine dair makul beklentinin olması ve ailelerinin statülerine bakılmaksızın üçüncü devlet vatandaşı olmaları hâlinde uygulanacağı hükme bağlanmaktadır (madde 3/I). Ancak sponsor mülteci statüsü hakkındaki başvurmuşsa ve başvurusu henüz kesin bir karara bağlanmamışsa veya sponsor geçici koruma esasına dayalı olarak bir üye devletten ikâmet izni almışsa ya da bu esasa dayalı olarak ikâmet izni için başvurmuş ve konumu hakkında verilecek kararı beklemekteyse ya da sponsor uluslararası yükümlülükler, ulusal mevzuat ya da üye devletlerin uygulamaları çerçevesinde yararlandığı tâli koruma temelinde bir üye devletten ikâmet izni almış ya da ikincil uluslararası yükümlülüklerle, ulusal mevzuata ya da üye devletlerin uygulamalarına uygun koruma şekliyle ikâmet için izin verilmiş ve aynı usûlde izin için başvurmuşsa veya durumu üzerine bir karar beklemekteyse Aile Birleşimi Yönergesi uygulanmayacaktır (madde 3/II).

Üye devletler kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı temeline dayanarak aile üyelerinin giriş ve ikâmet başvurularını reddedebilir (madde 6/I). Keza üye devletler kamu politikası, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı temeline dayanarak aile üyelerinin ikâmet izinlerini geri alabilir ya da yenilemeyi reddedebilir (madde 6/II).

Konumuz açısından önemli olan ikincil koruma statüsündekilerin aile birleşimine ilişkin düzenlemelere “Üçüncü Devlet Vatandaşları ya da Vatansız Kişilerin Uluslararası Korumadan Yararlanan Kişiler Olarak Tanınmalarına İlişkin Asgari Standartlar Hakkında 2011/95 sayılı Yönergede” (Vasıf Yönergesi) [İlgili Yönerge’nin tam metni için bkz., <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:337:0009:0026:en:PDF> (e.t.: 11.10.2018).] yer verilmektedir. Ancak Türkiye gibi arasında Ortaklık Hukuku’nun (Bu konuda bkz. Reçber, 2016a: 10-11) bulunduğu devlet vatandaşları açısından özel hükümler getirilmektedir. Bu anlamda, Türk vatandaşları açısından Ortaklık Hukuku’nun asli kaynağı olan “Ankara Anlaşması”nın¹⁸ [Ankara Anlaşması’nın metni için bkz., Reçber, 2016a: 278-294.] yanı sıra; “Ankara Anlaşması’nın 12. Maddesinin Uygulanması Hakkında 2/76 Sayılı Ortaklık Konseyi Kararı” (2/76 sayılı OKK) [İlgili Karar için bkz., **Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararları**, https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/okk_tur.pdf, s. 111-113, (e.t.:21.02.2018).] ve “Ortaklığın Geliştirilmesine İlişkin 1/80 Sayılı Ortaklık Konseyi Kararı” (1/80 sayılı OKK) [**Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararları**, 137-146] önemlidir. Ancak bu düzenlemelerde aile üyelerinin kimlerden oluştuğuna dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Yukarıda belirtilen hukuki argümanlara genel olarak bakacak olursak; 2004/58 sayılı Yönerge madde 2/II’ye göre; Birlik vatandaşının eşi, kayıtlı partneri, kendisinin ya da eşinin/partnerinin yirmi bir yaşından küçük veya bağımlı altsoyu, eşinin veya kendisinin bağımlı üst soyu aile üyesi kabul edilmektedir.

Aile Birleşimi Yönergesi madde 4 uyarınca da işbu Yönerge kapsamında sponsorun¹⁹ eşi, sponsorun küçük çocukları ve eşleri, ilgili üye devletin yetkili makamlarınca verilen bir karara veya o üye devletin uluslararası yükümlülükleri nedeniyle re’sen uygulanabilen ya da uluslararası yükümlülüklerce tanınan bir karara uygun olarak

¹⁸ Türkiye ile AB arasındaki ortaklık ilişkisi, 12.09.1963 tarihinde tesis edilen ve tarafların iç hukuklarınca öngörülen kurallar uyarınca 01.12.1964 tarihinde yürürlüğe giren Ankara Anlaşması ile başlamıştır.

¹⁹ Aile Birleşimi Yönergesi madde 2/c uyarınca, sponsor aile birleştirmesi için başvuran ya da aile üyelerinin kendisine katılmak üzere başvurduğu, bir üye devlette yasal olarak ikâmet eden üçüncü devlet vatandaşı olarak tanımlanmaktadır.

Sığınmacıların Aile Birleşimi Hakkı

evlât edinilmiş çocukları, sponsorun velâyetindeki evlât edinilmişler de dahil olmak üzere kendisine bağımlı çocukları, üye devletin izniyle ortak velâyet altındaki çocukları, sponsorun eşinin velâyetinde olan evlât edinilmişler de dahil olmak üzere kendisine bağımlı olan çocukları aile üyesi kabul edilmektedir. Bu maddede atıfta bulunulan küçük çocukların ilgili üye devlet hukuku uyarınca ergenlik yaşının altında olmaları ve evli olmamaları gereklidir. İstisnai durumlarda 12 yaşından büyük ve ailesinden bağımsız olarak gelen çocuğun, Aile Birleşimi Yönergesi uyarınca ülkeye girişine ve ikâmetlerine izin verilmesinden önce üye devletler, entegrasyon için işbu Yönerge'nin uygulanma tarihinde yürürlükteki mevzuat hükümleri tarafından öngörülen koşulları yerine getirip getirmediğini soruşturabilirler. Hükümde belirtilen bu kişilerin aile üyesi olarak kabulü konusunda üye devletlerin bağılı yetkisi bulunmaktadır.

Buna karşılık, sponsorun ya da eşinin bakmakla yükümlü olduğu ve menşe devlet ülkesinde yeterli aile desteğinden yoksun olan birinci dereceden üstsoy akrabaları ile sponsorun ya da eşinin sağlık nedeniyle kendilerine bakma koşulunu objektif olarak yerine getiremeyen evlenmemiş çocukların aile üyesi sayılabilmesi üye devletlerin takdir yetkisine bırakılmaktadır. (madde 4/II) Keza, sponsorun uzun süreli ve istikrarlı ilişkisinin devam ettiği üçüncü devlet vatandaşı olan partneri ya da sponsora kayıtlı bir ilişki içinde bağılı durumda bulunan üçüncü devlet vatandaşı, evlât edinilmişler de dâhil olmak üzere küçük çocukları ve sağlık nedeniyle kendi ihtiyaçlarını objektif olarak karşılayamayacak durumda olan evlenmemiş reşit çocuklar açısından da üye devletlerin takdir yetkisi bulunmaktadır. (madde 4/III) Diğer yandan, çokeşlilikte sponsorun üye devlet topraklarında birlikte yaşadığı yasal bir eşinin bulunduğu durumda, üye devletin bir başka eşle aile birleştirmeye ilgili izin veremeyeceği ise kesin olarak ifade edilmektedir (madde 4/III).

Vasıf Yönergesi madde 2/j uyarınca ise aile üyeleri ile menşe devlet ülkesinde de aile olarak var olmuş, uluslararası koruma statüsünden²⁰

²⁰ Vasıf Yönergesi madde 2/a'da uluslararası koruma ile (e) ve (g)'de tanımlanan mülteci ve ikincil koruma statüsünün anlaşılacağı hükme bağlanmaktadır. Yönerge madde 2/e ve g uyarınca da mülteci ve ikincil koruma statüsünün bir üye devletin bir üçüncü devlet vatandaşının ya da vatansız bir kişiyi mülteci ya da ikincil korumaya uygun kişi olarak

yararlanan kişinin uluslararası koruma başvurusuyla bağlantılı olarak aynı üye devlette bulunan ve aşağıdaki koşulları sağlayan üyeler anlamına gelir:

- uluslararası koruma statüsünden yararlanan kişinin eşi ya da ilgili üye devlet üçüncü devlet vatandaşları ile ilgili mevzuatında ya da uygulamasında nikâhsız çiftler nikâhlı çiftlerle aynı muameleye tabi tutulursa, düzenli ilişki sürdürdüğü nikâhsız partneri;
- evlenmemiş ve bağımlı olmaları kaydıyla ve ulusal hukuk kapsamında tanımlandığı şekilde evlilik içinde veya dışında doğup doğmadıklarına veya evlât edinilip edinilmediklerine bakılmaksızın, birinci bentte anılan çiftin ya da uluslararası koruma statüsünden yararlanan kişinin küçük çocukları;
- uluslararası korumadan yararlanan kişinin üçüncü devlet vatandaşı veya vatansız ve evli olmaması hâlinde, ilgili üye devletin kanunlarında veya uygulamasında bu kişinin sorumlu olduğu baba, anne veya diğer yetişkin kişi.

2. TÜRK HUKUKU'NDA AİLE BİRLEŞİMİ

Aile birleşimi hakkı münferit bir hak olmaktan ziyade, diğer temel hakların bir sonucu olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle Türk

tanıması anlamına geleceği belirtilmektedir. Mülteci de madde 12 kapsamına girmeyen ve ırk, din, milliyet, siyasal görüş ya da belirli bir sosyal gruba üye olmak nedeniyle zulüm göreceğine dair yerinde bir korkuyla uyruğunda olduğu ülkenin dışında olan ve söz konusu korku nedeniyle kendisini o ülkenin korumasına bırakmak istemeyen bir üçüncü devletuyruklu ya da, yukarıda belirtilen nedenlerle önceki daimi ikamet yeri olan ülkenin dışında olup da o ülkeye dönemeyen ya da, söz konusu korku nedeniyle, dönmek istemeyen vatansız bir kişi olarak tanımlanmaktadır (madde 2/d). İkincil korumaya uygun kişi, mülteci olarak nitelendirilemeyen bir üçüncü devletuyruklu ya da vatansız bir kişi olsa da menşe ülkesine ya da, vatansız kişiler söz konusuysa, önceki daimi ikamet yeri olan ülkeye iade edildiği takdirde madde 15'te tanımlanan şekilde ciddi bir zarara maruz kalma riski olduğuna dair sağlam gerekçeler gösterilen ve madde 17/I-II kapsamına girmeyen ve kendisini o ülkenin korumasına bırakamayan ya da, söz konusu risk nedeniyle, bırakmak istemeyen kişi olarak tarif edilmektedir (madde 2/f).

Hukuku'nda yabancı'nın aile birleşim hakkına sahip olup olmadığı, sahip ise hakkın kapsamı ve sınırlarının neler olduğu esas alınan temel hakkın düzenleniş biçimi ve amacı doğrultusunda belirlenmektedir. Bu açıdan öncelikle çalışmamızın konusunu teşkil eden aile birleşimi hakkının niteliği ve hukuka uyguna bir şekilde sınırlandırılmasının koşulları üzerinde durulacaktır. Daha sonra Türk Hukuku açısından aile birleşimi hakkı yabancılar için düzenlenen genel ve soyut bir hak olmaktan ziyade, yabancı'nın hukuki statüsüne göre tanındığından sığınmacılara tanınan hukuki statüye göre aile birleşimi hakkı incelenecektir.

2.1. Aile Birleşimi Hakkının Niteliği ve Sınırlandırılması

Türk Hukuku'nda esas alınacak asli kaynak Anayasa'dır. Anayasa'da aile birleşimi hakkına ilişkin münferit bir hüküm yer almamaktadır. Ancak yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılması, özel hayatın gizliliğini, yerleşme ve seyahat özgürlüğünü ve ailenin korunması ile çocuk haklarını düzenleyen sırasıyla Anayasa madde 16, Anayasa madde 20, Anayasa madde 23 ve Anayasa madde 41; aile birleşimi hakkının tanınması, sınırları ve kapsamı açısından temel ilke normlardan kabul edilmektedir (Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Elçin, 2017: 124-126).

Türk Hukuku'nda asıl tartışmalı konu, yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasında Anayasa madde 16 ile birlikte madde 13'ün de dikkate alınıp alınmayacağıdır (Yılmaz, 2016: 146-152). Bu sorun doğrudan aile birleşimi hakkını da ilgilendirmektedir. Zira aile birleşimi hakkı da bir temel hak olarak görülmelidir. *Sargın'a* göre Anayasa madde 13 ve madde 16 dikkate alınarak, temel hak ve özgürlükler demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olacak biçimde kanunla sınırlandırılabilir, yabancılar söz konusu olduğunda ise ayrıca milletlerarası hukuk tarafından mazur görülebilen bir sınırlama yapılabilir (Sargın, 1998: 334). Yazar, Anayasa madde 13'ün temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması bakımından genel bir kural arz ettiğini, bu maddede zikredilen demokratik toplum düzeninin gerekleriyle iç içe girmiş, birbirini tamamlayan bir kavram olan ve Anayasa madde 16'da yer alan milletlerarası hukuka uygunluk kriteri ile milletlerarası hukukun üstünlüğünün yabancıların temel hak ve özgürlükleri bakımında açıkça tanındığını, bu açıdan bakıldığında madde 13 ile madde 16 arasında herhangi bir farkın bulunmadığını ifade etmektedir (Sargın, 1998: 334-335). Ayrıca,

Sargın Anayasa madde 16 ile getirilen bu kriterin yabancıların temel hak ve özgürlükleri açısından ek bir güvence sağladığını belirtmektedir (Sargın, 1998: 336).

Aybay/Kibar, Anayasa madde 16'da belirtilen milletlerarası uygunluk kriterinin yabancıların temel hak ve özgürlüklerine getirilebilecek sınırlamanın sınırı olmasını son derece yerinde bulmaktadır (Aybay, Dardağan Kibar, 2010: 76). Yazarlar, bu kriterin Türk yasa koyucularına ve hukuk uygulayıcılarına hitap eden, yol gösterici temel bir ilke olarak değer taşıdığını ifade etmektedirler (Aybay, Dardağan Kibar, 2010: 76). Anayasa madde 13'te yer alan düzenlemede yabancılarla ilgili hükümlerin yorumlanmasında sadece ilgili maddelerde yer alan sınırlama nedenlerinin geçerli olacağı, madde 13'ün ikinci tümcesindeki kavramların da dikkate alınacağını ifade etmektedirler.

Yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasında Anayasa madde 13 ile madde 16'nın birlikte uygulanması gerektiğini ifade eden yazarların aksine *Gözler ve Yılmaz* bu konuda sadece madde 16'nın esas alınması gerektiğini savunmaktadırlar (Yılmaz, 2016: 148; Gözler, 2017, 244). *Gözler*, vatandaş için öngörülen şartların ve güvencelerin yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasında geçerli olamayabileceğini ifade etmektedir (Gözler, 2017: 244; aynı doğrultuda bkz. Yılmaz, 2016: 148). Bu anlamda yazar, yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin Anayasa'da belirtilenlerin dışındaki sebeplerle uluslararası hukuka uygun olarak sınırlandırılabilmesini ifade etmektedir (Gözler, 2017: 244; aynı doğrultuda bkz. Yılmaz, 2016: 148).

Göğer ise o dönemde yürürlükte olan 1961 Anayasa madde 13²¹'te (Anayasa madde 16) belirtilen milletlerarası hukuka uygunluk kriteri ile 1961 Anayasası madde 11'de (Anayasa madde 13) yer alan sınırlama ölçütleri arasındaki ilişkiye değinmektedir (Göğer, 1979: 27). Yazara göre, madde 13'ün vatandaş-yabancı ayrımının yapıldığı ve

²¹ 1961 Anayasası madde 13 ile 1982 Anayasası madde 16 aynı hükümleri ihtiva etmektedir. 1961 Anayasası madde 13 şu şekilde hükme bağlanmıştır:

"Bu kısımda gösterilen hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak, kanunla sınırlanabilir."

yabancıların vatandaştan daha az oranda temel haklardan yararlanması öngörüldüğü her hâlde madde 11'in önündedir (Göğer, 1979: 27). Milletlerarası düzeye ulaşmanın temel haklar açısından vatandaş-yabancı ayırımının kaldırılması ile mümkün olabileceğini belirtilmektedir. Bu açıklamalara rağmen yazar, o dönemde yürürlükte olan 1961 Anayasası'nda yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasında madde 11'in de madde 13 ile birlikte dikkate alınıp alınmayacağı konusunda herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır.

Kanımızca yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasında sadece madde 16'nın uygulanması gerekmektedir. Aksi durumda Anayasa madde 16 hükmü altında yabancılara özgü özel bir hüküm getirilmesindeki amaç anlamsız hâle gelirdi. Milletlerarası hukuka uygunluk kriterinin tanınması ile ise madde 13 ile madde 16 arasında herhangi bir farkın bulunmadığını ya da ek güvence getirdiğini savunmak zor gözükmektedir. Zira söz konusu kriterin getirdiği güvence, çoğu zaman temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında yabancılar açısından daha kapsamlı bir koruma da sağlamaktadır (Öden, 2003: 356). Buna karşılık, yabancılar açısından Anayasa madde 16 ile milletlerarası hukuka uygunluk kriteri ile kanunla sınırlandırma şartı getirilmeseydi dahi, aynı şart yabancılar için de uygulanabilecektir (Bakanlar Kurulu ya da başka bir idari makam tarafından tesis edilen işlemlerle yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılması mümkün değildir. Elçin, 2017: 124; Ekşi, 2016: 71; Erten, 2015: 6; Çiçekli, 2011: 342; Aksi yöndeki grş. için bkz. Sargın, 1998: 339). Nitekim Anayasa madde 13'te kanunla sınırlandırma şartı getirmektedir. Sonuç olarak, Anayasa madde 16 uyarınca aile birleşimi hakkı sadece milletlerarası hukuka uygun olarak ve kanun ile sınırlandırılabilir. Çalışmamızın konusu ile sınırlı kalmak şartıyla ilgili uluslararası düzenlemelerde ailenin korunması ve aile birleşimi hakkından bahsedilecektir.

2.1.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB) (RG.: 27.05.1949-7217) madde 16 uyarınca yetişkin her erkeğin ve kadının, ırk, yurttaşlık veya din bakımlarından herhangi bir kısıtlamaya uğramaksızın evlenme ve aile kurma hakkı bulunmaktadır. Evlenme sözleşmesi, ancak evleneceklerin özgür ve tam iradeleriyle yapılır. Aile;

toplumun, doğal ve temel unsurudur, toplum ve devlet tarafından korunur.

2.1.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

AİHM tarafından aile birleşimi hakkı, AİHS madde 8'in bir sonucu olarak kabul edildiğinden Sözleşme kapsamında kabul edilen diğer temel haklar gibi, aile birleşimi hakkı da AİHS madde 8'e uygun bir şekilde sınırlandırılabilir. AİHS madde 8/II uyarınca da bu hakkın sınırlandırılması, özel ve aile hayatına saygı hakkının kullanılmasına, bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilmektedir.

AİHM vize, sığınma ve göç konusunda yetkili değildir (Murdock, 2008: 1525). Ancak mahkeme, aile birleşimi hakkı kapsamında ailenin korunması ile devletin vize, sığınma ve göç için aldığı tedbirler arasındaki makul dengenin sağlanıp sağlanmadığını araştırabilmektedir. Daha net bir ifadeyle AİHM, aile birleşimi hakkında ulusal makamların takdir yetkisi ile aile yaşamına saygı hakkının özü arasındaki dengeyi aramaktadır. Aslında AİHM bireysel haklara karşı toplumun menfaatini dengelemeye çalışmaktadır. Dolayısıyla aile birleşimi hakkının sınırlandırılması meselesini değerlendirirken; başka bir yerde (özellikle menşe devlet ülkesinde) aile hayatını kurulabilmesine engel bir durumun olup olmadığını incelemektedir (Jastram, Newland, 2003: 580; Wiesbrock, 2010: 473). Zira aile hayatına saygının aile hakkı anlamına gelmediği, ailenin korunmasının ise çocukların ebeveynleri ile birlikte yaşaması olduğu ve devletlerin bu konuda pozitif yükümlülükleri bulunduğu belirtilmektedir (Murdock, 2008: 1525).

Bu bağlamda AİHM'in, *Abdulaziz, Calabes ve Balkandali v. Birleşik Krallık Kararı* da²² önem taşımaktadır. Mahkeme başvurucuların ve

²² Bkz., yuk. dpn. 20.

eşlerinin, menşe devlet ülkesinde aile hayatını kurmaya yönelik engeller veya bunun onlardan beklenememesine neden olan özel sebepler olduğunu gösteremediğini belirtmiş ve AİHS madde 8'in ihlal edilmediğine hükmetmiştir (Göçmen, 2016: 425; Göçmen, 2014: 106). Ancak Mahkeme, Birleşik Krallığın başvuruçuların eşlerine ikâmet izni verme zorunluluğu olmadığı ve bu nedenle de AİHS madde 8'in tek başına ihlal edilmediğini belirtmiştir²³. AİHM başvuruçuların, aile hayatına saygının korunması için cinsiyet, ırk ve köken temelli haksız muamele farklılığının bir sonucu olarak AİHS madde 14 ile birlikte madde 8'in ihlal edilmesi sonucu mağdur oldukları iddialarını kabul etmiştir²⁴. Zira İngiliz Hukuku'na göre İngiliz vatandaşı erkeklerin yabancı eşleri ülkeye giriş yapabilirken; İngiliz vatandaşı kadınların yabancı eşleri açısından böyle bir hak bulunmamaktaydı (Özkan, 2011: 171).

AİHM, *Gül v. İsviçre Kararı'nda*²⁵ başka bir devlette aile yaşamını sürdürebilmesi yaklaşımını oldukça katı bir şekilde aradığı için eleştirilmektedir (Elçin, 2017: 132; Jastram, Newland, 2003: 581). Siyasi nedenlerle İsviçre'ye iltica eden Türk vatandaşı anne ve baba, Türkiye'de yaşayan oğulları için başvurdukları aile ikâmet izninin reddedilmesi nedeniyle AİHM'ne, AİHS madde 8'in ihlal edildiği gerekçesiyle başvurmuşlardır²⁶. Kararda anne ile babanın İsviçre'de geçirdikleri sürenin uzunluğuna bakıldığında Türkiye'ye dönmelerinin kolay olmadığı; buna rağmen Türkiye'de aile hayatlarını sürdürmelerine engel bir durumun bulunmadığı, oğullarının Türkiye'nin kültürel ve dilsel çevresinde büyüdüğü vurgulanmıştır²⁷. Tüm bu değerlendirmelere dayanarak AİHM, Gül ailesinin durumunun insani açıdan zor olduğunu belirtirse de madde 8'in ihlal edilmediğini ifade etmiştir²⁸.

²³ Abdulaziz, Clabes, Balkandali Kararı, prg. 71.

²⁴ Abdulaziz, Clabes, Balkandali Kararı, prg. 70.

²⁵ Gül v. Switzerland, App. No.: 53/1995/559/645, <http://www.refworld.org/cases,ECHR,3ae6b6b20.html> (e.t.: 26.02.2018) (anılış: Gül v. İsviçre Kararı).

²⁶ Gül v. İsviçre Kararı, prg. 6-28.

²⁷ Gül v. İsviçre Kararı, prg. 42.

²⁸ Gül v. İsviçre Kararı, prg. 43.

AİHM'in *Sen v. Hollanda Kararı'nda*²⁹ da Hollanda'ya yerleşmek zorunda kalan anne ile babanın Türkiye'deki çocuklarının Hollanda'da yasal olarak ikâmet etme taleplerinin reddine ilişkindir. Devletin pozitif yükümlülüğünün üçüncü devlet vatandaşları açısından genişletilmesinde, karara konu olan somut olayın niteliğinin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir³⁰. Bu anlamda AİHM'in çocuğun yaşının, menşe devlet ülkesindeki durumunun ve ebeveynlerine bağımlılığın dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir³¹. Mahkemenin bu konudaki diğer kararlarının aksine, Şen ailesinin Türkiye'ye dönmesi hususunda büyük engeller bulunduğu tespit edilmiş, ebeveynlerin Hollanda'da yasal olarak kaldığı sürede iki çocuklarının daha olduğu, bu süreçte kültürel ve dilsel anlamda Hollanda'ya uyum sağladıkları vurgulanmıştır³². Dolayısıyla menşe devlet ülkesi ile yakından uzaktan herhangi bir bağlantılarının olmadığına hükmedilmiştir³³. Tüm bu değerlendirmelerden sonra AİHM, aile hayatının en uygun bir şekilde sürdürülebilmesi için Türkiye'de kalan 13 yaşındaki çocuğun Hollanda'ya gelmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Yukarıda değinilen AİHM kararlarında görüldüğü üzere, AİHS madde 8 uyarınca sığınmacıların menşe devlet ülkesinde kalmalarının makul sebeplerle beklenememesi hâlinde taraf devletlerin pozitif yükümlülükleri kapsamında aile birleşiminin kabul edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır (Cholewinski, 2002: 275). Burada asıl önemli nokta "*makul sebeplerin*" mahkemece nasıl tespit edildiğidir. Taraf devletlerin yükümlülüklerinin kapsamı aile bireylerinin özel durumlarına göre farklılık arz edeceği belirtilmektedir (Rohan, 2014: 372). Diğer yandan bu konuya ilişkin her davada farklı kararların ortaya çıkması, öngörülebilirlik ve hukuki kesinlikten uzaklaşıldığı için kanımızca da haklı bir şekilde eleştirilmektedir (Lawson, 2007: 326).

²⁹ Sen v. Netherlands, App. 31465/96, <http://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/ecthr-sen-v-netherlands-application-no-3146596-21-december-2001> (e.t.: 26.02.2018) (anılış: Sen v. Hollanda Kararı).

³⁰ Sen v. Hollanda Kararı, prg. 37.

³¹ Sen v. Hollanda Kararı, prg. 37.

³² Sen v. Hollanda Kararı, prg. 40.

³³ Sen v. Hollanda Kararı, prg. 40.

2.1.3. Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi

1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme'de (Cenevre Sözleşmesi) [28.07.1951'de imzaya açılan Sözleşme, 1964'te yürürlüğe girdi. Türkiye, Sözleşmeyi 29.08.1961'de onayladı. RG.: 05.09.1961-10898. İlgili Sözleşme'nin İngilizce tam metni için bkz., <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10> (e.t.: 22.02.2018)] mültecilerin aile birleşimine ilişkin herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Ancak Cenevre Sözleşmesi madde 33'te düzenlenen geri göndermeme ilkesi (Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Çiçekli, 2016: 271-286; Özkan, 2017: 158-169; Ekşi, 2016: 65; Yılmaz, 2016: 164-172; Öztürk, 2015: s. 114-149; Uzun, 2012: 25-58.) aile birleşimi hakkının temel dayanağını teşkil etmektedir. İlgili hükmün birinci fıkrasında bu ilke; taraf devletlerin bir mülteciyi ırkı, dinî, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri (haklı sebepler) dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri gönderemeyeceklerini veya iade edemeyeceklerini ifade etmektedir. Maddenin lafzı dikkate alındığında, geri göndermeme ilkesinin sadece mülteciler için geçerli olduğu sonucu çıksa da resmen mülteci olarak kabul edilmeyen ve genel olarak yabancıların da bu ilkenin korumasından yararlanması gerektiği kabul görmektedir (Çiçekli, 2016: 277). Aynı ilke yabancılar açısından YUKK madde 4'te de düzenlenmektedir.

Ev sahibi devlet ülkesine göç etmek zorunda kalan sığınmacı açısından iltica etmek için aranan haklı sebebin varlığı; aile üyelerinin de kendisi gibi aynı nedenlere dayanarak menşe devlet ülkesinden ayrılması sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla sığınmacıya dayanarak aile birleşimini talep eden yabancıların da geri göndermeme ilkesinin koruma altına aldığı kişilerden olması kuvvet muhtemeldir. Bu durumda ev sahibi devlet ya aile üyelerini sığınmacıların yerel entegrasyonu kapsamında yasal olarak ülkeye girişini ve kalışlarını kabul edilmesi insan hakları açısından da doğru bir uygulama olarak görülmelidir.

Diğer yandan, Cenevre Sözleşmesi madde 33/II'de geri göndermeme ilkesinin istisnası düzenlenmektedir. Buna göre, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkûm

olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez. İlgili sınırlama aile birleşimi talebinin red sebebini de oluşturmaktadır ve bu anlamda, aile birleşimi hakkının sınırını teşkil etmektedir. YUKK madde 4'te ise geri göndermeme ilkesinin istisna yer almamaktadır. Ancak bu istisnaî hüküm Anayasa madde 90 uyarınca usulüne göre yürürlüğe girmiş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmünde olduğu için Türk Hukuku açısından doğrudan uygulanabilir niteliktedir.

318

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

2.1.4. Medeni ve Siyasi Haklar Milletlerarası Sözleşmesi

Medeni ve Siyasi Haklar Milletlerarası Sözleşmesi [19.12.1966'da imzaya açılan Sözleşme, 23.03.1976'da yürürlüğe girdi. Türkiye, Sözleşmeyi 04.06.2003'te onayladı. RG.: 18.06.2003-25142. Sözleşme'nin İngilizce metni için bkz., <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx> (e.t.: 23.02.2018)] madde 23/I'de ailenin toplumun temel birimi olduğunu, devlet ve toplum tarafından korunabileceği belirtilmektedir. İlgili hüküm uyarınca devlete pozitif yükümlülük getirilmesine karşılık; bu hakkın sınırlanıp sınırlanamayacağına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

2.1.5. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Milletlerarası Sözleşmesi

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Milletlerarası Sözleşmesi [19.12.1966'da imzaya açılan Sözleşme, 23.03.1976'da yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Sözleşmeyi 04.06.2003'te onaylamıştır. RG.: 18.06.2003-25142. Sözleşme'nin İngilizce tam metni için bkz., <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx> (e.t.: 23.02.2018)] madde 10'a göre ise taraf devletler, toplumun doğal ve temel birimi olan aileye, özellikle ailenin kuruluşu sırasında ve bakmakla yükümlü oldukları çocukların bakım ve eğitim sorumluluğu devam ettiği dönemde, mümkün olan en geniş ölçüde korumanın ve yardımın yapılmasını kabul etmektedir.

2.1.6. Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Üyelerinin Haklarının Korunmasına Dair Milletlerarası Sözleşme

Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Üyelerinin Haklarının Korunmasına Dair Milletlerarası Sözleşme [18.12.1990 tarihinde imzaya açılan Sözleşme, 01.07.2003'te yürürlüğe girmiştir. Türkiye Sözleşme'yi 26.04.2001'de onaylamıştır.. RG.: 09.05.2001-24397. Sözleşme'nin İngilizce tam metni için bkz., <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cmw.pdf> (e.t.: 26.02.2018)] madde 44'te aile birleşimi hakkı doğrudan düzenlenmektedir. İlgili hüküm ile devletlere ailenin korunmasına ilişkin yükümlülükler getirilmektedir. Buna göre taraf devletler, ailenin toplumun doğal ve temel birimi olduğunu, toplum ve devlet tarafından korunmaya hakkı bulunduğunu kabul edip, göçmen işçilerin ailelerinin birliğinin korunmasının temini için gereken önlemleri alırlar. Ayrıca taraf devletler, göçmen işçilerin eşleriyle veya denk bir ilişki içinde olan kişilerle ve bakmakla yükümlü oldukları evlenmemiş çocuklarıyla birleşmeleri için gerekli önlemleri alır ve buna imkânlar ölçüsünde uygun ortam sağlarlar. Bu kapsamda istihdam devletleri, insani temellerde, bu maddenin 2. paragrafında önerildiği gibi, göçmen işçilerin diğer aile fertlerine de eşit muamele edilmesini olumlu yönde mütalaa ederler (Bu hükmün uluslararası insan hakları hukukunda çığır açtığı; zira ilk defa aile birleşimi hakkının düzenlendiği ve göçmen işçinin de facto eşini de kapsadığı ifade edilmektedir. Elçin, 2017: 136). Sözleşme madde 2/I uyarınca ise göçmen işçi, vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir devlette ücret ödenen bir faaliyette çalıştırılacak, çalıştırılmakta olan veya çalıştırılmış olan bir kişidir.

2.1.7. Göçmen İşçilerin Hukuki Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesi

Göçmen İşçilerin Hukuki Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesi (Avrupa Sözleşmesi) [24.11.1974'te imzaya açılan Sözleşme, 01.05.1983'te yürürlüğe girmiştir. Türkiye Sözleşme'yi, 25.12.1979'da onaylamıştır. RG.: 06.01.1980-16861. Sözleşme'nin İngilizce tam metni için bkz., <https://rm.coe.int/1680077323> (e.t.: 26.02.2018)] madde 12'de aile birleşimi hakkı münferit bir hak olarak düzenlenmektedir. Buna göre, bir taraf devlette usulüne uygun iş bulmuş ve çalışan göçmen işçinin eşi ve kabul eden devlet mevzuatı uyarınca reşit olmayan bakmakla yükümlü olduğu evlenmemiş çocukları, göçmen

işçinin bakmakla yükümlü olduğu aile bireyleri olarak bu Sözleşme'nin uygulanmasıyla göçmen işçinin kendisine tanındığı şekilde, kabul eden devlet ülkesinde ilgili yasalar ve uluslararası anlaşmalarda öngörüldüğü üzere göçmen işçinin yanına gelme hakkına sahiptirler. Ancak bu göçmen işçinin ailesi için çalıştığı bölgedeki yerli işçilerin oturdukları gibi normal bir konutu bulunmasına bağlıdır. Taraf devletler, yukarıdaki iznin uygulanmasını 12 ayı geçmeyen bir bekleme süresi şartına bağlayabilir. Taraflar, her zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacakları beyan ile bu tarihten bir ay sonra geçerli olmak üzere, söz konusu ailelerin birleştirilmesini göçmen işçinin ailesinin gereksinimlerini karşılayabilecek yeterli ve belirli kaynakların var olması koşuluna bağlayabilir. Her âkit devlet, her zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapacağı beyanla bu tarihten bir ay sonra geçerli olmak üzere ve uluslararası diğer belgelerden kaynaklanan yükümlülüklerle çelişkili olmamak şartıyla, kabul eden ülkenin bu beyanda belirteceği bir veya birkaç bölgesinde söz konusu yetkiyi verme zorunluluğunu geçici olarak kaldırabilir.

İlgili sözleşme madde 1 uyarınca göçmen işçi terimi ile taraf devletlerden biri tarafından ücretli bir iş görmek üzere yerleşmesine izin verilen diğer bir taraf devlet vatandaşı kastedilmektedir. Sözleşme ile ailenin, yasal olarak çalışma izni olan göçmen ile onun eşi ve kabul eden devlet mevzuatı uyarınca bakmakla yükümlü ergin olmayan evlenmemiş çocuklarından oluştuğu kabul edilmiştir (Elçin, 2017: 139). Bu kapsamda çekirdek aile esas alınmıştır ve de facto eşlerin aile birleşimi hakkından yararlanamayacağı düzenlenmiştir. Zira Sözleşme metninde "eş" tekil olarak kullanılmıştır. Aile birleşimi hakkı ise ikâmet veya çalışma izni değil, sadece göçmen işçinin yanına gelmeyi kapsamaktadır.

Avrupa Sözleşmesi kapsamında aile birleşimi hakkının varlığı, göçmen işçinin ailesini barındırabilecek gücü olmasına bağlı kılınmıştır. Buradaki en temel kriter ise hayatın olağan akışı doğrultusunda kabul eden devlet uyrukluğundaki diğer işçilerin ve ailelerinin en temel barınma ihtiyaçlarının nasıl karşıladığıdır. Ayrıca tarafların bu hususu ekonomik yeterlilik kriterine bağlayabileceği de hükme bağlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, aranan şart göçmen işçinin ekonomik anlamda ailesinin en temel gereksinimlerini sağlayabilecek düzeyde olup olmadığıdır. Eğer sahip değilse, aile birleşimi hakkının

tanınıp tanınmaması konusunda devletlere takdir yetkisi verilmektedir.

2.2. Uluslararası Koruma Sahibinin Aile Birleşimi

YUKK madde 3/r uyarınca uluslararası koruma ile kastedilenin mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma altına alınan kişiler olduğu ifade edilmektedir (Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Çiçekli, 2016: 242-244; Ekşi, 2016, 155-213; Çelikel, Gelgel, 2016: 20-26; Doğan, 2017: 140-161; Asar, 2018: 161-195; Kaya, 2017: 20-25; Baran Çelik, 2015: 71-81). Konumuz itibarıyla sığınmacı kapsamına giren şartlı mülteci ve ikincil koruma altına alınanlar açısından aile birleşimi hakkının nasıl tanındığı üzerinde durulacaktır.

YUKK madde 62'ye göre Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikâmet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilmektedir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilmektedir.

YUKK madde 63 uyarınca mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikâmet ülkesine geri gönderildiği takdirde; ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek ya da işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak veya uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe veya ikâmet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilebilmektedir.

Bir yıl süreyle verilen şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü kimlik belgeleri, ikâmet izni yerine geçmektedir (YUKK madde 83). İkincil koruma kimlik belgesi çalışma izni olarak da kabul edilmektedir (YUKK madde 89/IV-b).

YUKK kapsamında uluslararası koruma sahiplerine getirilen hakların birçoğu aile üyelerine de tanınmaktadır. YUKK madde 89/I uyarınca uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ve aile üyeleri, ilköğretim ve ortaöğretim hizmetlerinden faydalanabilmektedir. Ayrıca YUKK madde 95/V'te de kabul ve barınma merkezi dışında ikâmet eden başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ve aile üyelerinin bu merkezlerdeki hizmetlerden yararlandırılabilirler hükmüne bağlanmaktadır.

322

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

YUKK hükümlerinden anlaşıldığı üzere, uluslararası koruma statüsü kapsamında şartlı mültecilerin ve ikincil koruma altına alınanların Türkiye'ye iltica etme sebepleri mecburiyete dayanmaktadır. Bu kişilerin Türkiye'ye sığınma sebebinin, aile üyeleri açısından da menşe devlet ülkesini terk etme sebebi olarak ortaya çıkması muhtemeldir. Ancak Kanun kapsamında, ikincil koruma sahiplerine ikâmet ve çalışma; şartlı mültecilere sadece ikâmet konusunda getirilen ayrıcalıklar aile üyeleri açısından geçerli değildir. Oysa ki şartlı mülteci ve ikincil koruma altına alınanların statülerinin aile bireylerini kapsaması; hem süreci daha kolaylaştıracak hem de aile birleşimini sağlamadan ziyade, var olan ailenin birliğini korumaya hizmet edecektir. Dolayısıyla sadece ikincil koruma sahipleri ile şartlı mültecilere korumanın tanınması, aile bireylerinin de onlara bağlı Türkiye'ye giriş ve burada ikâmet hakkı verilmemesini eksiklik olarak görmekteyiz.

Mesele yürürlükteki mevzuat açısından değerlendirildiğinde; şartlı mülteci ve ikincil koruma sahiplerinin aile bireylerinin ya bireysel olarak uluslararası koruma statüsüne ya da YUKK madde 34 uyarınca aile ikâmet iznine başvurmaları gerekmektedir (YUKK'ta düzenlenen ikâmet izinlerinin mülga düzenlemelerle karşılaştırılması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Kibar Dardağan, 2013: 116-118). Ancak YUKK'ta şartlı mülteciye bağlı olarak aile ikâmet iznine başvurma hakkı tanınmamaktadır. Bu bağlamda ikincil koruma sahipleri ile şartlı mültecilerin aile birleşimi ayrı ele alınacaktır.

2.2.1. İkincil Koruma Sahiplerinin Aile Birleşimi

İkincil koruma sahiplerinin aile birleşimine olanak tanıyan en önemli hukuki araç aile ikâmet iznidir. YUKK madde 34/I uyarınca ikincil koruma sahipleri de destekleyici olabilmekte ve bu kişilerin eşine, kendisinin veya eşinin ergin olmayan yabancı çocuğuna, kendisinin veya eşinin bağımlı yabancı çocuğuna aile ikâmet izni verilebilmektedir (YUKKUY madde 30/I-d) (Başvuru sahipleri, geçici koruma altına alınanlar ile şartlı mültecilerin destekleyici olarak kabul edilmemeleri ve dolayısıyla aile birleşim hakkından muaf tutulmalarının temel nedeninin, yasa koyucunun bu kişilerin ülkede kalışlarını geçici görmesinden kaynaklandığı ifade edilmektedir. Yılmaz, 2017: 243). YUKKUY madde 30/II'de, YUKK'tan farklı olarak, destekleyicinin veya eşinin evlâtlığının da aile ikâmet iznine başvurabileceği hükme bağlanmaktadır. Bu hususun Kanun'da değil de Yönetmelik'te düzenlenmesi kanun yapma tekniği açısından eksiklik olarak görülebilir. Diğer yandan, evlât edinme de soybağının akdi olarak kurulmasıdır ve yabancının ya da destekleyicinin çocuğu ifadesinden evlâtlık da anlaşılabilir. Ancak destekleyici olan ikincil koruma sahibi ve/veya eşi ile evlâtlık arasında Türk Hukuku açısından geçerli bir ilişkisinin kurulup kurulmadığının dikkate alınması gerekmektedir. Bu ilişki Türk hukuk açısından ya evlât edinmeye ilişkin yabancı mahkeme kararının ya ilgili milletlerarası sözleşmeler ya da MÖHUK uyarınca Türkiye'de tanınması ile hukuki sonuç doğuracaktır (Bu konu hakkında ayrıntılı Bilgi İçin Bkz. Nomer, 2017: 552; Özel, 2011: 615; Gelgel: 2012, 90-91; Erdem, Çelikel, 2017: 308; Öztekin Gelgel, 2005: 145; Tarman/Önay, 2011: 352; Ruhi, 2003: 118; Şanlı, Esen, Figanmeşe-Ataman, 2018: 583-583; Ekşi, 2013: 380-384; Akıncı, Demir Gökyayla, 2010: 143-144; Giray, 1999-2000: 333-350).

Kanun'da destekleyici ikincil koruma sahibi ile eşi arasındaki evlilik bağının Türkiye'ye geldikten önce mi; yoksa sonra mı kurulması gerektiği anlaşılmamaktadır. Daha net bir ifadeyle, aile ikamet izninin sadece aile birleşimini mi; yoksa bunun birlikte aile oluşumunu da kapsayıp kapsamadığı YUKK'ta açık bir şekilde belirtilmemektedir. Kanun'da ve Yönetmelik'te bu konuda herhangi bir hüküm bulunmadığından yapılan evliliğin zamanını geniş yorumlamak gerekmektedir. Zira asolan hak, sınırlama ise istisnadır.

Vatandaşı olduğu devletin hukukuna göre birden fazla eş ile evlilik hâlinde ise eşlerden yalnızca birine aile ikâmet izni verilebilir (YUKK madde 34/II, YUKKUY madde 30/I). Bu konuda Türk kanunlar ihtilâfı hukukunda Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK) (RG.: 12.12.2007-26728) madde 5 dikkate alınarak çok eşliliğin açıkça kamu düzenine aykırı sayılmasına paralel olarak ikincil koruma sahiplerinin diğer eşlerine aile ikâmet izni verilmemektedir (Yargıtay kararlarında da çok eşlilik kabul görmemektedir. Yargıtay HGK, T. 15.01.1969, E. 967/2, K. 652/33. Bu konuda ayrıntılı bilgi hakkında bkz., Nomer, 2017: 167; Çelikel/Erdem, 2017: 229-230; Şanlı, Esen, Figanmeşe-Ataman, 2018: 123; Tekinalp, Uyanık Çavuşoğlu, 2011: 168-171; Can, Toker, 2016: 197-198; Aybay, Dardağan, 2008: 201). Tarafımızca çok eşliliği savunmamakla birlikte; diğer eşlerin Türkiye’de kalışlarının ve ikâmet etmesinin yasal zeminde mümkün olabileceğini görmekteyiz. Öncelikle uygulamada diğer eşler turistik vize ile giriş yaparak Türkiye’de yasal olarak kalabilmektedirler. YUKK madde 31 uyarınca da turizm amaçlı kalacaklar sayılarak en fazla ikişer yıllık sürelerle kısa dönem ikâmet izni alabilirler. Bunun yanı sıra, eğer destekleyici ikincil koruma sahibinin bu eşlerden olan bakıma muhtaç çocuğu bulunuyorsa, diğer eş ya da eşler YUKK madde 46 uyarınca insani ikâmet izni talebinde de bulunabilir. Zira çocuğun yüksek yararı söz konusu olduğu hâllerde, diğer ikâmet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmadan İçişleri Bakanlığı’nun onayı ve en fazla birer yıllık sürelerle olmak kaydıyla, valiliklerce ikâmet izni verilebilmektedir.

YUKK madde 34/VI hükmü uyarınca boşanma hâlinde, Türk vatandaşıyla evli yabancıya, en az üç yıl aile ikamet izniyle kalmış olmak kaydıyla kısa dönem ikamet izni verilebilir. Ancak yabancı eşin, aile içi şiddet gerekçesiyle mağdur olduğu ilgili mahkeme kararıyla sabit ise, üç yıllık süre şartı aranmaz. İlgili hüküm sadece boşanma hâlini kapsamaktadır. Dolayısıyla ayrılık, evliliğin butlanı ve ölüm durumunda bu hükmün uygulanması mümkün değildir. Ayrıca, destekleyicinin Türk vatandaşı olması gerekmektedir. Söz konusu durumda kısa dönem ikâmet iznine geçiş hakkı, sadece boşanmış eşe tanınmaktadır. Yabancı eşin boşandığı Türk vatandaşı eşten olmayan çocukları YUKK madde 34/VI’nın kapsamında değildir. Hâlbuki destekleyicinin yabancı eşinin yabancı ergin olmayan çocukları ile bağımlı çocuklarına da aile ikâmet izni alabilme imkânı tanınmaktadır. Kanımızca ilgili hükümde bu kişilerin zikredilmemesi de eksikliklerdir. Son olarak yabancıya en az üç yıl aile

ikâmet izniyle kalmış olması şartı aranmaktadır. Ancak yabancı eşin, aile içi şiddet gerekçesiyle mağdur olduğu ilgili mahkeme kararıyla sabit ise, üç yıllık süre şartının aranmayacağı ifade edilmektedir.

YUKK madde 34/III'e göre aile ikâmet izni talebinde bulunacak yabancıların madde 34/I kapsamında olduğunu gösteren bilgi ve belgeleri ibraz etmeli, bu kişilerle birlikte yaşadığını veya yaşama niyeti taşıdığını ortaya koymalı, evliliği aile ikâmet izni alabilmek amacıyla yapmamış olmalı, eşlerden her biri on sekiz yaşını doldurmuş olmalı ve Türkiye'ye girişi izin verilmeyen kişilerden olmamalıdır.

YUKK madde 35/I uyarınca ikincil koruma sahibinin destekleyici olabilmesi için toplam geliri asgari ücretten az olmamak üzere, ailedeki fert başına asgari ücretin üçte birinden az olmayan aylık geliri bulunmalı, ailenin nüfusuna göre genel sağlık ve güvenlik standartlarına uygun barınma şartlarına sahip olmalı ve tüm aile fertlerini kapsayan sağlık sigortası yaptırmalı, başvuru tarihi itibarıyla beş yıl içinde aile düzenine karşı suçlardan herhangi birinden hüküm giymemiş olduğunu adli sicil kaydıyla belgelemeli, Türkiye'de en az bir yıldır ikâmet izniyle kalmalı ve adres kayıt sisteminde kaydı bulunmalıdır. Ancak Kanun madde 35/IV itibarıyla mülteci ve ikincil koruma sahiplerinde bu şartlar aranmayabilir.

2.2.2. Şartlı Mültecilerin Aile Birleşimi

Şartlı mülteciler destekleyici olarak kabul edilmemektedirler. Bu nedenle aile bireylerinin aile ikâmet iznine başvurmaları mümkün değildir. Diğer yandan yürürlükteki mevzuat açısından şartlı mültecilerin "*kendilerine bağlı olarak*" aile bireylerinin de Türkiye'de kalmasını ve ikâmet etmesini yasal hale getirebilecek tek olanak turkuaz kart sahibi olmalarıdır (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Ekşi, 2016: 245-246; Doğan, 2017: 209-212).

Şartlı mülteci kimlik belgeleri çalışma izni yerine geçmediği için bu kişilerin Türkiye'de çalışabilmeleri için Uluslararası İşgücü Kanunu (UİK) (RG.: 13.08.2016-29800) uyarınca izin almaları gerekmektedir. İlgili Kanun madde 11'de turkuaz kart sahiplerinin aile bireylerinin de kendileri ile birlikte Türkiye'de ikâmet etmesine olanak sağlanmaktadır. İlgili hüküm uyarınca uluslararası işgücü politikası

doğrultusunda; eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, Türkiye'deki faaliyetinin veya yatırımının ülke ekonomisine ve istihdama etkisi ile Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu önerileri ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca belirlenen usul ve esaslara göre başvurusu uygun görülen yabancıya turkuaz kart verilmektedir. Turkuaz kart sahibinin eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına Turkuaz kart sahibi yakını olduğunu gösteren ve ikâmet izni yerine geçen belge verilmektedir.

Şartlı mültecinin bu şartları taşıması hâlinde turkuaz kart alabilmesi mümkündür. Bu durumda kendisi ile birlikte sadece eşi ve bakmakla yükümlü oldukları çocukları ikamet hakkı elde edebilmektedir. YUKK'ta düzenlenen aile ikâmet izninden farklı olarak, eşinin yabancı ergin olmayan veya kendisine bağımlı olan çocuğuna bu haktan yararlanma olanağı getirilmemektedir.

Kanunun aradığı şartlara sahip olmaması veya başvurusunun reddedilmesi ve turkuaz kart sahibi olamaması hâlinde şartlı mültecinin aile bireyleri YUKK ve ÜİK'da yer alan diğer yasal olanaklara bireysel olarak başvurma imkânına sahiptir. Bu anlamda aile bireylerinin, aile birleşimi hakkı ile korunmasına yönelik başka herhangi bir hukuki imkânının bulunmaması, Türk Hukuku açısından bir eksikliklerdir.

2.3. Uluslararası Koruma Başvurusu Sahiplerinin Aile Birleşimi

YUKK madde 3/d ile YUKKUY madde 3/d'de başvuru sahibi, uluslararası koruma talebinde bulunan ve başvurusu hakkında son kararı verilmemiş olan kişi olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçte, sığınmacının ailesi ile Türkiye'de kalması kendisine ekonomik ve sosyal olarak bağlı olan aile üyelerinin hayatlarını her anlamda idame ettirmeleri açısından önem taşımaktadır. YUKK'ta uluslararası koruma başvurusu sahiplerinin aile birleşimini doğrudan düzenleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Diğer yandan, yukarıda genel ve soyut olarak belirtilen uluslararası koruma sahiplerine aileleri ile birlikte sağlanan imkânlar, uluslararası koruma başvurusu sahipleri açısından da geçerlidir. (YUKK madde 89/I-95).

YUKK madde 65/II itibarıyla başvuru sahibinin başvuruları aynı gerekçeye dayanan ve kendisiyle birlikte gelen aile üyeleri adına başvuru yapabileceği; bu durumda, ergin aile üyelerinin, kendi adlarına başvuruda bulunulmasına yönelik muvafakatinin alınacağı hükme bağlanmaktadır.

Mülakatı tamamlanan başvuru sahibine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine, YUKK madde 76/I uyarınca, uluslararası koruma talebinde bulunduğunu belirten ve yabancı kimlik numarasını içeren altı ay süreli uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi düzenlenir. Başvurusu sonuçlandırılmayanların kimlik belgeleri altı aylık sürelerle uzatılır. Bu kimlik belgesi, başvurusu kabul edilemez olanlar (madde 72) ile hızlandırılmış değerlendirilmeye alınanlara (madde 79) verilemez. Aile birleşimi için önemli olan bu belge, YUKK madde 20/I-g uyarınca uluslararası koruma başvurusunda bulunanlara ikâmet izninden muafiyet sağlamaktadır (Baran Çelik, 2015: 96).

Geçici koruma altına alınanların temel hak ve özgürlükleri hakkında bkz., Mesut AYGÜN/Cansu KAYA, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukukunda Kalıcı Bir Çözüm Olarak Yerel Entegrasyon”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi**, Cilt 7, Sayı 1, 2016, s. 87-142.

2.4. Geçici Koruma Altına Alınanların Aile Birleşimi

YUKK madde 91/I uyarınca, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilmektedir (Yılmaz, 2017: 68-86). İlgili hükmün ikinci fıkrası ile bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmektedir.

Bu kapsamda 22/10/2014 tarihinde Geçici Koruma Yönetmeliği (RG.: 22.10.2014-29153) yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik madde 1’de düzenlemenin amacı ve kapsamı düzenlenmektedir. İlgili hükme göre, Yönetmeliğin amacı; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı

ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan, YUKK madde 91 çerçevesinde, uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayanlara sağlanabilecek geçici koruma işlemlerinin usul ve esasları ile bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemleri, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirleri ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki işbirliğiyle ilgili hususları düzenlemektir (Geçici koruma altına alınanların temel hak ve özgürlükleri hakkında bkz. Aygün, Kaya: 2016, 87-142).

328
İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Bu bağlamda geçici koruma altına alınanların aile birleşimi, Yönetmelik madde 49'da düzenlenmektedir. İlgili hüküm uyarınca da yabancı, başka bir ülkede bulunan eşi, ergin olmayan çocukları ve bağımlı ergin çocukları ile Türkiye'de bir araya gelmek üzere aile birleşimi talebinde bulunabilmektedirler. Geçici koruma altına alınan yabancının eşinin ergin olmayan çocukları ve bağımlı ergin çocukları aile birleşiminin kapsamına alınmamaktadır. Hükümde "eş" ifadesi tekil olarak kullanıldığından, benzer düzenlemelerdeki gibi, diğer eşlerin aile birleşimi talebinde bulunabilmesi mümkün değildir.

GKY madde 25'e paralel olarak, geçici koruma altına alınanların aile birleşimi hakkının sadece Türkiye'de bir araya gelmek olduğu görülmektedir. Zira Yönetmelik madde 25'te geçici koruma kimlik belgesinin Türkiye'de kalış hakkı sağladığı; ancak bu belgenin Kanun'da düzenlenen ikâmet izni veya ikâmet izni yerine geçen belgelerle eşdeğer sayılamayacağı, uzun dönem ikâmet iznine geçiş hakkı tanımayacağı, süresi ikâmet izni toplamında dikkate alınmayacağı ve sahibine Türk vatandaşlığına başvuru hakkı sağlamayacağı düzenlenmektedir.

Yönetmelik madde 18 itibarıyla, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya herhangi bir şekilde ülkemize girmiş bulunan asker olmayan silahlı unsurlar ile ülkesinin silahlı kuvvetlerinin mensubu olup da askeri hizmetini tek taraflı olarak sonlandırmış olan yabancılardan madde 8³⁴ kapsamına girmeyenler, sınırda Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hudut Birlikleri,

³⁴ Geçici Koruma Yönetmeliği madde 8'de geçici koruma altına alınamayacak kişilerin kimler olduğu düzenlenmektedir.

Sığınmacıların Aile Birleşimi Hakkı

deniz yetki alanlarında Sahil Güvenlik Komutanlığı, sınır kapılarında ve ülke içinde ilgili kolluk birimleri tarafından silahtan arındırıldıktan sonra sevk ve yerleştirme işlemleri yapılmak üzere en kısa sürede yetkili kolluk kuvvetine teslim edilecek yabancıların aile üyeleri; aynı yerde barındırılabilir, herhangi bir sakınca bulunmaması durumunda geçici korunanların bulunduğu ayrı bir geçici barınma merkezinde veya Genel Müdürlükçe belirlenen bir ilde ya da valilik tarafından belirlenen yerde ikâmet edebilecekleri düzenlenmektedir. İlgili hükümde her ne kadar “ikâmet” ifadesine yer verilse de burada geçici koruma altına alınanların geçici olarak barındırılacağı yer olarak anlaşılması diğer Yönetmelik hükümleri ile uyumlu olacaktır. Keza Geçici Koruma Yönetmeliği madde 23/II’de de Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen geçici barınma merkezine sevk yapılırken yabancıların talebi, ailevi durumu ve özel ihtiyaç sahibi olup olmadığı gibi hususların gözönünde bulundurulacağı hükme bağlanmaktadır. Her ne kadar iki hükümde de idarenin takdir yetkisi bulunsun da aile birleşiminin dikkate alındığı görülmektedir (Yılmaz, 2017: 243).

Geçici Koruma Yönetmeliği’nde geçici koruma sahipleri ile ailelerine tanınan hak ve özgürlüklerin kapsamının oldukça sınırlandırıldığı görülmektedir. Anayasa madde 16 uyarınca yabancıların (geçici koruma altına alınanlar da dahil olmak üzere) temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasının sadece kanunla yapılabileceğini hükme bağlamaktadır. Bu bağlamda, aile birleşimi temel hak ve özgürlük olarak yönetmelikte yer alabilir. Ancak kanun ile sınırlandırılması gerekmektedir. Geçici Koruma Yönetmeliği madde 49’a bakıldığında ise aile birleşim hakkının kimlere tanındığı, ne gibi hakları kapsadığı; yani kısacası bu hakkın sınırlarının düzenlenmesi anayasaya aykırılık teşkil etmektedir.

Geçici koruma sahiplerinin yasal olarak Türkiye’de ikâmet etmeleri ise YUKK’ta belirtilen ikâmet izinlerini almalarına bağlıdır. İkâmet izni almaları durumunda YUKK madde 34 uyarınca destekleyici olabilirler ve buna bağlı olarak aile üyeleri de ikâmet izni talebinde bulunabilirler. Diğer yandan, geçici koruma sahiplerinin turkuaz karta başvurma hakları bulunmamaktadır. Zira turkuaz kart sahibi olmanın şartlarını, kart sahibi ile ailelerine tanınan hakları düzenleyen UİK madde 11 uyarınca, geçici koruma altına alınan yabancılara bu madde hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmektedir.

329

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

3. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU'NDA AİLE BİRLEŞİMİ

Vasıf Yönergesi madde 23 “Aile Birliği'nin Sağlanması” başlığı altında uluslararası koruma başvurusu sahiplerinin aile birleşim hakkını genel olarak düzenlemektedir. Yönerge’de konumuz açısından önemli olan ikincil koruma statüsünden yararlananların aile üyelerine ilişkin kolaylıklar getirilmektedir. Buna karşılık, sığınmacı olarak nitelendirilen uluslararası koruma başvurusunda³⁵ bulunan ve hâli hazırda başvurusu sonuçlanmayan kişilerin aile birleşimine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmektedir.

330
İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Vasıf Yönergesi ile üye devletlere, aile birliğini sürdürmeyi ve uluslararası koruma statüsünden yararlanan kişilerin söz konusu statü için aranan şartları şahsen karşılamayan aile üyelerinin, ulusal mevzuat çerçevesinde ve aile üyesinin kişisel yasal statüsüne uygun olduğu ölçüde, madde 24 ve 35’te belirtilen yardımları talep edebilmelerini temin etme yükümlülüğü getirmektedir (madde 23/II). Ancak, Yönerge’nin III. ve V. bölümlerine istinaden mülteci veya ikincil koruma statüsünden hariç tutulan veya hariç tutulacak aile üyeleri için bu hükümlerin uygulanmayacağı belirtilmektedir (madde 23/III). Vasıf Yönergesi madde 23/I ve II saklı kalmak kaydıyla, üye devletler ulusal güvenlik ya da kamu düzeni gerekçesiyle söz konusu fıkralarda anılan yardımları vermeyi reddedebilmekte, bunları azaltabilmekte veya geri alabilmektedir (madde 23/IV). Üye devletler, menşe ülkeden ayrılma sırasında ailenin bir parçası olarak birlikte yaşayan ve o sırada uluslararası koruma statüsünden yararlanan kişinin tamamen veya esas olarak bakmakla yükümlü olduğu yakın akrabalarına da bu hükmün uygulanmasına karar verebilmektedir (madde 23/V).

Vasıf Yönergesi madde 24/II itibarıyla statüsü verildikten sonra mümkün olan en kısa süre içinde üye devletler, milli güvenlik ya da kamu düzeni aksini gerektirmediği sürece, ikincil koruma statüsünden yararlanan kişilere ve onların aile üyelerine en az bir yıl

³⁵ Vasıf Yönergesi madde 2/i uyarınca başvuru sahibi, mülteci statüsü ya da ikincil koruma statüsüne başvurmuş; ancak henüz hakkında nihai karar verilememiş olan üçüncü devlet vatandaşı ya da vatansız kişi olarak tanımlanmaktadır.

Sığınmacıların Aile Birleşimi Hakkı

süreye geçerli ve süresi en az iki yıl uzatılabilen ikamet izni vermektedir.

Üçüncü devlet vatandaşının Türk vatandaşı olması hâlinde Türkiye-AB Ortaklık Hukuku'nda devreye girecektir. Ancak ilgili mevzuatta aile birleşimine ilişkin münferit hükümler bulunmamakta (Can, Özen, 2005: 242-251); işçilerin ve hizmetin serbest dolaşımı kapsamında aile birleşimi ile ilgili dolaylı düzenlemeler karşımıza çıkmaktadır. Ortaklık Hukuku'nun niteliği (ABAD kararları ile Ankara Anlaşması ve işbu Anlaşma itibarıyla tesis edilen Ortaklık Konseyi kararları AB hukukunun mütemmim cüzü olarak kabul edilmektedir. Bu konu hakkında bkz., Reçber, 2016b: 90-93.) göz önünde bulundurulduğunda da Türk vatandaşları açısından üye devletler aile birleşimi taleplerinde bu hükümleri uygulamak mecburiyetindedirler. Ancak ABAD (o zamanki adıyla Avrupa Topluluğu Adalet Divanı) ilk zamanlarda aldığı *Demirel Kararı'nda*³⁶ Türk vatandaşlarının aile birleşimi meselesinin, AB Hukuku'nun uygulama alanı dışında olduğunu ifade etmiştir³⁷. Uyuşmazlığa konu olayda; Türk vatandaşı Bayan Demirel Almanya'da çalışan eşinin yanına 3 ay süreli vize ile gitmiş, vize süresinin sonunda hamileliğine dayanarak burada kalmak istemiş; fakat Alman makamları bu talebini reddetmiştir³⁸. Birlik içerisinde yasal olarak ikâmet eden Türk işçilerin aile birleşimi hakkına izin veren herhangi bir hükmün, Birlik (Topluluk) Hukuku'nda mevcut olmadığını ve bu durumda Divan'ın AİHS madde 8'de belirtilen prensipler ile ulusal hukuk kurallarının uyumlu olup olmadığına karar verme yetkisinin bulunmadığı sonucuna varılmıştır³⁹.

ABAD son dönem verdiği kararlarında ise istikrarlı bir şekilde Türk vatandaşlarının aile birleşimi hakkını, hem AİHS'nin kapsamına sokarak kendi denetim alanında olduğunu kabul etmiş hem de standstill hükümlerini; yani mevcut durumu kötüleştirmeme ilkesi

³⁶ Demirel V Stadt Schwäbisch Gmünd (1987), C-12/86 bkz. <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=94569&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=658606> (e.t. 21.02.2018).

³⁷ Demirel Kararı, prg. 28.

³⁸ Karara konu olan somut olaylar için bkz., Demirel kararı, prg. 1-5.

³⁹ Demirel Kararı, prg. 28.

ışığında hakkın özünü koruma altına almıştır. Standstill hükümleri ile üye devletlere AB'deki Türk vatandaşlarının aile birleşimine ilişkin mevcut durumu kötüleştirmeme yükümlülüğü getirmektedir. Yerleşim ve hizmet edinimi serbestesi açısından Katma Protokol madde 41/I'de; işçilerin serbest dolaşımına ilişkin 2/76 sayılı OKK madde 7'de ve 1/80 sayılı OKK madde 13'te düzenlenmektedir⁴⁰. Bu kapsamda üye devlet ilgili hükümlerin yürürlüğe girdiği zamanki uygulamaya veya girdikten sonraki daha lehte bir uygulamaya göre aile birleşimi açısından yeni kısıtlama getiremez. Ancak böyle bir kısıtlamanın meşru bir amaca dayanması ve orantılılık ilkesine uygun olması hâlinde haklı görüleceği ifade edilmektedir (Göçmen, 2014: 95).

ABAD da *Doğan Kararı*⁴¹ ile Katma Protokol madde 41'in aile birleşimi hakkı açısından dikkate alınmasının zorunlu olduğunu vurgulamıştır (*Doğan Kararı* hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Göçmen, Tezcan, 2014: 609-621). Nitekim Divan, bir Türk vatandaşının bir üye devlette istikrarlı bir ekonomik etkinlik yürütmek için oraya yerleşme kararı, o üye devletin düzenlemeleri aile birleşimini zor ve imkânsız hâle getiriyorsa negatif biçimde etkilenebileceğini belirtmiştir⁴² (Göçmen, 2014: 88). Bu kapsamda Divan, entegrasyon testi olarak öngörülen dil sınavının entegrasyonun artırılması ve zorla evliliklerin engellenmesi açısından meşru amaç sayılsa bile, somut olayın özelliklerine bakılmaksızın aile birleşimini engellediği için KP madde 41/I'in önüne geçememektedir⁴³ (Göçmen, 2014: 91).

Konuyla ilgili bir diğer ABAD kararı *Tekdemir kararı*⁴⁴. Türk vatandaşı olan Furkan Tekdemir 2014'te Almanya'da doğmuştur.

⁴⁰ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz., GÖÇMEN, "Aile Birleşimi", s. 86-87.

⁴¹ Naime Doğan v. Bundesrepublik Deutschland (2014), C-138/13, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=154828&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=345762> (e.t.: 20.03.2018) (anılış: Doğan Kararı).

⁴² Doğan Kararı, prg., 35.

⁴³ Doğan Kararı, prg., 38-39.

⁴⁴ Tekdemir v. the Verwaltungsgericht Darmstadt (Administrative Court, Darmstadt, Germany) (2017), C-651/15, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=%2522family%20Breunification%2522&docid=189321&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=379299#ctx1> (e.t.: 20.03.2018).

Sığınmacıların Aile Birleşimi Hakkı

2013'te Türk vatandaşı annesi Bayan (T) Şengen vizesi ile Almanya'ya giriş yapmış ve daha sonra sığınmacı olarak başvurmuştur. İkamet izni bulunmamakla birlikte, sığınma arayan kişi olarak Almanya'da yasal olarak kalma hakkı bulunmaktadır. Türk vatandaşı baba Bay (T) ise 2005'te Almanya'ya gelmiştir ve 2013'te 3 yıllık ikâmet izni almıştır. Çift 2015 yılında evlenmişlerdir. Babasına dayanarak küçük Furkan için talep edilen ikâmet izni reddedilmiştir. Red gerekçesi olarak ikâmet izninin verilmesinin Furkan'ın yararına aykırılık teşkil edeceği, doğumdan önceki bir olaya dayanarak vize talep etmenin geçici olarak da olsa anne ve babasından ayrı kalması anlamına geleceği ve ayrıca Bay (B)'nin sığınmacı veya mülteci olarak kabul edilmediği müddetçe eşi ve oğlu ile birlikte Türkiye'de aile hayatına devam etmesinin makul görülebileceği gösterilmiştir. İkamet izni talebinin reddine ilişkin açılan davada ise 16 yaşından küçüklerde ikâmet izni için getirilen şartların, 1/80 sayılı OKK madde 13'te belirtilen yeni kısıtlama kapsamına girip girmediğini tartışmıştır. Bu kapsamda ulusal mahkeme, ABAD'a ilk olarak Federal ülke sınırları içerisinde doğan Türk vatandaşının 1/80 sayılı OKK madde 13'te düzenlenen "mevcut durumu kötüleştirmeme ilkesine" dayanarak iddia ettiği ikâmet izni muafiyetinin reddinin kamu yararını aşan sebep olarak kabul edilmesinin, göç dalgasının etkili amacını teşkil edip etmeyeceği sorulmuştur. Bu soruya Divan tarafından olumlu yanıt verilmesi hâlinde, göç dalgasının etkili yönetim amacı doğrultusunda kamu yararını aşan sebeplerin varlığı için gereken nitelikli şartların neler olduğunun araştırılması talep edilmiştir⁴⁵.

ABAD, 1/80 sayılı OKK'nın yürürlüğe girdiği dönemde yürürlükte olan hükümlere nazaran on altı yaşından küçük üçüncü devlet vatandaşlarının ülkeye giriş ve ikâmet şartlarının yürürlükteki Alman İkamet Kanunu'nda⁴⁶ daha sıkı olduğunu belirtmiştir⁴⁷. Ayrıca ilgili

⁴⁵ Tekdemir kararına konu olan somut olaylar için bkz., Tekdemir Kararı, prg. 12-22.

⁴⁶ Alman İkamet Kanunu, Federal Almanya'da Doğan Çocuklar başlıklı madde 33 şu şekilde hükme bağlanmıştır: "Federal Almanya'da doğan bir çocuğa, anne-babadan birinin oturma izni, yerleşme izni veya Avrupa Birliği sürekli oturma izni sahibi olması hâlinde, madde 5 ile madde 29/I-II nolu hükmünden farklı olarak, resen oturma izni verilir. Federal Almanya'da doğan bir çocuğa, çocuğun doğumu esnasında anne ve babası veya velâyeti tek başına üstlenen anne veya babanın oturma izni, yerleşme izni veya Avrupa Birliği sürekli oturma izni sahibi olması

Kanun doğrudan aile birleşimini düzenlemese de, küçük Furkan'ın babasında olduğu gibi, Türk işçilerin aile birleşimini oldukça zorlaştıracağını belirtmiştir⁴⁸. Bu nedenle ulusal düzenlemelerin OKK madde 13 anlamında yeni kısıtlamalar getirdiği ifade edilmiştir⁴⁹. Nitekim bu sınırlandırma; işçinin Almanya'daki ücretli işine devam etmesine karşılık, derinden sarsılmış bir aile hayatına sahip olması veya Almanya'daki işini bırakarak yeni bir iş bulma garantisi olmadan Türkiye'ye dönmesi arasında seçim yapmayı gerektirdiği belirtilmiştir⁵⁰. Bu durumun getirilen söz konusu kısıtlamayı orantısız hâle getirdiği ve göç dalgasının etkili yönetim hedefine ulaşmak için gerekli olanın ötesine geçtiği ifade edilmiştir⁵¹. Sonuç olarak Divan, böyle bir tedbirin söz konusu üye devlette doğmuş üçüncü devlet vatandaşı çocuk ve ebeveynlerinden birinin üye devlette yasal olarak ikâmet eden bir Türk işçisine ilişkin uygulanan prosedürün hedefle orantılı olmadığı sonucuna varmıştır. Daha net bir ifadeyle, mevcut durumu kötüleştirmeme istisnasını teşkil edebilecek kamu yararı sebebinin var olmadığı vurgulanmıştır.

SONUÇ

Aile birleşimi hakkı, Yabancılar Hukuku'nda AİHS ve diğer uluslararası düzenlemeler ile birlikte de Türk Hukuku'nda da aile hayatının korunmasının en etkili araçlarından biridir. Bu hakkın varlığından söz edebilmek için ise korunmaya değer aile yapısının mevcudiyeti gerekli ve yeterlidir.

YUKK, YUKKUY ve GKY ışığında aile yabancının eşi, kendisi ile eşinin ergin olmayan çocuğu ve kendisi ile eşinin bağımlı çocuğundan

durumunda resen oturma izni verilir. Federal Almanya'da doğan bir çocuğun ikâmeti, annesinin veya babasının doğum esnasında vize sahibi olması veya vizesiz olarak ikâmetine müsaade edilmiş olması hâlinde, vizenin veya vizesiz ikâmetin sona erdiği tarihe kadar izinli ikâmet sayılır." Tekdemir Kararı, prg. 8.

⁴⁷ Tekdemir Kararı, prg. 28.

⁴⁸ Tekdemir Kararı, prg. 29.

⁴⁹ Tekdemir Kararı, prg. 32.

⁵⁰ Tekdemir Kararı, prg. 46.

⁵¹ Tekdemir Kararı, prg. 52.

Sığınmacıların Aile Birleşimi Hakkı

oluşmaktadır. Çocuk kavramına evlât edinme ile akdi soybağı ilişkisi kurulduğu için evlâtlığında anlaşılmasını yerinde görmekteyiz. Düzenlemenin amacı ve insan hakları eksenli bir yaklaşım benimsendiğinde de bağımlılığın yaş kriteri ile belirlenemeyeceği görülmektedir. Zira her ne kadar çocuk ile on sekiz yaşını doldurmamış; yani ergin olmayan kişi anlaşılrsa da; fiziksel, ruhsal veya ekonomik bağımlılık hâli on sekiz yaşını doldurmuş aile bireylerinin aile birleşimi hakkında yararlanılması sonucunu doğurmaktadır. Ancak diğer eşler aile birleşimi hakkının sağladığı korumadan faydalanamamaktadır. Keza AB Hukuku'nda da benzer düzenlemeler bulunmaktadır.

Aile birleşimi hakkı, temel insan hakkı olan ailenin hayatına saygı hakkının bir uzantısı sayıldığından AİHS ile Anayasanın koruması altındadır. Bu bağlamda Türk Hukuku'nda genel olarak yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin özel olarak da aile birleşimi hakkının; Anayasa madde 16'nın yanı sıra madde 13'ün güvencesi altında olup olmadığı tartışılmaktadır. Kanımızca bu konuda sadece Anayasa madde 16'nın uygulanması yeterli ve gereklidir. Zira milletlerarası hukuka uygunluk kriterinin tanınması ile yabancıların temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında daha kapsamlı bir korumanın sağlanması bu konuda Anayasa madde 13'ün uygulanmasını da anlamsızlaştırmaktadır. Ayrıca madde 13'ün yanı sıra sadece yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasına ilişkin münferit bir hüküm olan madde 16'nın Anayasa'da yer alması ile bu konuda yabancılar ve vatandaşlar arasında farklı kriterlerin benimsenmesinin murad edildiği anlaşılmaktadır. Buna karşılık, yabancılar açısından Anayasa madde 16 ile milletlerarası hukuka uygunluk kriteri ile kanunla sınırlandırma şartının getirilmesi Anayasa madde 13 ile de uyumludur.

Milletlerarası hukuka uygunluk kriteri kapsamında en önemli kaynak, AİHS ve AİHM kararlarıdır. AİHM, AİHS kapsamında aile birleşimi hakkının varlığını kural olarak kabul etmektedir. Mahkeme bu konuda başvurucunun ailesi ile birlikte, menşe devlet ülkesinde yaşayıp yaşayamayacağını değerlendirmektedir. Ancak söz konusu hususun, her somut olayın özelliklerine göre farklı kararların ortaya çıkmasına sebep olduğu için hukuki güvenilirlikten ve öngörülebilirlikten uzak olduğu söylenebilir.

335

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Türk Hukuku'nda ise yabancılara tanınan hukuki statüye göre aile birleşimi hakkının kapsamı ve sınırları farklılık arz etmektedir. İkincil koruma statüsü sahiplerinin aile bireyleri açısından aile ikamet iznine başvurma olanağı bulunmaktadır. Buna karşılık, şartlı mülteciler açısından sadece turkuaz kart almaları hâlinde bu imkân sınırlı olarak sağlanmaktadır. Geçici koruma sahipleri için ise sadece aileleri ile birlikte Türkiye'de kalış hakkı sağlanmaktadır. Uluslararası koruma başvurusu sahipleri ve ailelerine verilen kimlik belgesi ikâmet izninden muafiyet sağladığından dolayı olarak aile birleşimi hakkında faydalanmaktadırlar.

336 AB Hukuku'nda ise üçüncü devlet vatandaşları açısından ise Aile Birleşimi Yönergesi önem arz etmektedir. Ancak sığınmacılar açısından işbu Yönerge uygulanmamaktadır. Sığınmacı statüsündeki Türk vatandaşları bakımından Türkiye-AB Ortaklık Hukuku tatbik edilecektir. Ortaklık mevzuatı uyarınca da aile birleşimi hakkına ilişkin üye devletler, mevcut durumu kötüleştirmeme ilkesi kuralını göz önünde bulundurulmak zorundadır. ABAD kararları ışığında da insan haklarının özüne müdahalede bulunmamak şartıyla kamu düzeni, kamu yararı ve kamu sağlığı nedeniyle; yani meşru bir amaca dayanarak ölçülü bir şekilde aile birleşimi hakkının da sınırlandırılabilmesi kabul edilmektedir.

KAYNAKÇA

Akıncı, Ziya; Demir Gökyayla, Cemile (2010). *Milletlerarası Aile Hukuku*. İstanbul: Vedat Yayınevi.

Asar Aydoğan (2018). *Yabancılar Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Aybay, Rona; Dardağan Kibar, Esra (2010). *Yabancılar Hukuku*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Aybay, Rona; Dardağan Kibar, Esra (2008). *Uluslararası Düzeyde Yasaların Çatışması (Kanunlar İhtilafı)*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Aygün, Mesut; Kaya, Cansu (2016). "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukukunda Kalıcı Bir Çözüm Olarak Yerel Entegrasyon". İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 7 (1), 87-142.

Baran Çelik, Neşe (2015). "Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya Uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri". İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı (1), 67-148.

Can, Hacı; Özen, Çınar (2005). *Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık Hukuku*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Can, Hacı; Toker, Ali Gümrah (2016). *Milletlerarası Özel Hukuk*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Cholewinski, Ryszard (2002). "Family Reunification and Conditions Placed on Family Members: Dismantling a Fundamental Human Rights", *European Journal of Migration and Law*, (4), 271-290.

Çelikel, Aysel; Erdem Bahadır (2017). *Milletlerarası Özel Hukuk*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Çelikel, Aysel; Öztekin Gelgel Günseli (2016). *Yabancılar Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Çiçekli, Bülent (2009). "Mülteci, Sığınmacı Ve Göçmenler: Sınıflandırma ve Yasal Statünün Belirlenmesine İlişkin Sorunlar", *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukuku'ndaki Güncel Gelişmeler, Uluslararası Sempozyum*

Zeynep ÖZGENÇ

Bildirileri, 15-16 Mayıs 2009, Eskişehir, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 327-362.

Çiçekli, Bülent (2016). *Yabancılar Mülteciler Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Doğan, Vahit (2017). *Türk Yabancılar Hukuku*. Ankara: Savaş Yayınevi.

Ekşi, Nuray (2010). *5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'a İlişkin Yargıtay Kararları*. İstanbul: XII Levha Yayınları.

Ekşi, Nuray (2013). *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

338

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Ekşi, Nuray (2016). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*, İstanbul: Beta Yayınları.

Elçin, Doğa (2017). "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda Aile İkamet İzni: Aile Hayatı Hakkı mı? Aile Birleşimi Hakkı mı?", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 7 (30), 117-194.

Erten, Rifat (2015). "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XIX (1), 3-51.

Gelgel, Günseli (2012). *Devletler Özel Hukukunda Çocuk Hukukundan Doğan Problemler*, İstanbul: Beta Yayıncılık.

Giray, Faruk Kerem (1999-2000). "Uluslararası Sözleşmelerde Evlat Edinme", Prof. Dr. Aysel Çelikel'e Armağan, MHB, 19-20 (1-2), 333-350.

Göçmen, İlke (2015). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Avrupa Birliği ve Türkiye Göç Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Göçmen, İlke (2014). "Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde Avrupa Birliği'ndeki Türk Vatandaşları ve Aile Birleşimi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 73-121.

Göçmen, İlke; Tezcan, Narin (2014). "Avrupa Birliği'ndeki Türk Vatandaşları ve Aile Birleşimi", *Ankara Barosu Dergisi*, (4), 609-621.

Göğer, Erdoğan (1979). *Yabancılar Hukuku*. Ankara: Sevinç Matbaası.

Sığınmacıların Aile Birleşimi Hakkı

Gözler, Kemal (2017). *İnsan Hakları Hukuku*. Bursa: Ekin Kitabevi.

Jastram, Kate; Newland, Kathleen (2003). "Family Unity and Refugee Protection", *Refugee Protection in International Law: UNHCR's Global Consultations on International Protection*, Feller, Erika; Türk, Volker; Nicholson, Frances, United Kingdom: Cambridge University Press, 556-603.

Kaya, Cansu (2017). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukukunda Kalıcı Bir Çözüm Olarak Yerel Entegrasyon*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.

Kibar Dardağan, Esra (2013). "An Overview and Discussion of the New Turkish Law on Foreigners and International Protection", *Perceptions*, XVIII (3), 109-128.

Lawson, Rick (2007). "Family Reunification and the Union's Charter of Fundamental Rights, Judgement of 27 June 2006, Case C- 540/03, Parliament v. Council, *European Constitutional Law Review*, 3 (2), 324-342.

Murdock, Tera Rica (2008). "Whose Child is This?: Genetic Analysis and Family Reunification Immigration in France", *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 41, s. 1503-1534.

Nomer, Ergin (2017). *Devletler Hususi Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Öden, Merih (2003). *Türk Anayasa Hukuku'nda Eşitlik İlkesi*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Özel, Sibel (2011). "Ülkelerarası Evlât Edinme", *GÜHFD*, Prof. Dr. Atâ SAKMAR'a Armağan, I, 609-618.

Özkan, Işıl (2017). *Göç, İltica ve Sığınma Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Özkan, Işıl (2011). "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Birliği Adalet Divanı Kararları Işığında Avrupa Birliği'nin Göç ve Sığınma Politikası", *Ankara Barosu Dergisi*, 1, 165-188.

Öztekin Gelgel, Günseli (2005). "Devletler Özel Hukukunda Velayet, Çocuk Kaçırmaları, Evlât Edinmeye İlişkin Problemler", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (8), 119-148.

Öztürk, Neva Övünç (2015). *Mültecinin Hukukî Statüsünün Belirlenmesi*. Ankara: Seçkin Yayınları.

339

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Reçber, Kamuran (2016a). *Türkiye ve Avrupa Birliği Ortaklık Hukuku*. Bursa: Dora Yayınları.

Reçber, Kamuran (2016b). *Avrupa Birliği Hukuku ve Temel Metinler*. Bursa: Dora Yayınları.

Rohan, Mark (2014). "Refugee Family Reunification Rights: A Basis in the European Court of Human Rights' Family Reunification Jurisprudence", *Chicago Journal of International Law*, 15, 347-375.

Ruhi, Ahmet Cemal (2003). *Türk Hukukunda Evlât Edinme ve Evlât Edinme ile İlgili Yabancı Mahkeme Kararlarının Türkiye'de Tanınması*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Sargın, Fügen (1998). "Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Öğrencilerin Türkiye'ye Giriş, Türkiye'de İkamet Etme ve Çalışma Hakları", *MHB*, 17 (1-2), 317-352.

Şanlı, Cemal; Esen, Emre; Figanmeşe-Ataman, İnci (2018). *Milletlerarası Özel Hukuk*, İstanbul: Vedat Yayıncılık.

Tarman, Zeynep Derya; Önay, Işık (2011). "Milletlerarası Evlât Edinme Hukukunda Kamu Düzeni Engeli", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 60 (2), 331-365.

Tekinalp, Gülören; Çavuşoğlu Uyanık, Ayfer (2011). *Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama Kuralları*. İstanbul: Vedat Yayıncılık.

Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyi Kararları.
https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/okk_tur.pdf, (e.t.:21.02.2018).

Uzun, Elif (2012). "Geri Göndermeme (Non-Refoulement) İlkesinin Uluslararası Hukuktaki Konumu Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 8 (30), 25-58.

Wiesbrock, Anja (2010). "Court of Justice Of the European Union-The Right to Family Reunification of Third-Country Nationals under EU Law; Decision of 4 March 2010, Case C-578/08, Rhimou Chakroun v. Minixter van Buitenlandse Zaken, *European Constitutional Law Review*, 6 (3), 462-480.

Yılmaz, Sibel (2016). *Kitlesel Akın (Sığınma) Durumunda Geçici Koruma Rejimi ve Asgari Muamele Standardı*. Ankara: Seçkin Yayınları.

SUMMARY

Family reunification is a significant legal instrument to facilitate the integration of asylum seekers. In this way, it is aimed to create socio-cultural stability by virtue of entering the country and giving residence permit to asylum seekers' family members. In Turkish Law, asylum seeker refers to international protection applicants, conditional refugees, foreigners under subsidiary protection and temporary protection.

Upon completion of the interview, the applicant and, if any, accompanying members of his family, shall be issued an International Protection Applicant Identity Document valid for six months indicating the international protection application and bearing foreigner identification number in accordance with Article 76/I of Foreigners and International Protection Act (FIPAL). For those when the [assessment of the] application could not be finalised, the identity document shall be extended for a validity period of six months (article 76/I of FIPAL). This document, which is important for family reunification, provides exemption from the residence permit for those applying for international protection under Article 20 / I-g of the FIPAL.

According to article 34/I of the FIPAL, foreigners under subsidiary protection may also be sponsor and given residence permit to their spouse, foreign children or foreign minor children of their spouse, dependent foreign children or dependent foreign children of their spouse. Nevertheless, conditional refugees status do not granted to give residence permit to their family members. The identity document of conditional refugee does not replace the work permit and they must obtain a permit in accordance with International Labor Act (ILA) to work in Turkey. Turquoise card allows its holders' family members to reside in Turkey along with them in accordance with Article 11 of ILA. Otherwise, family members of conditional refugee can not legally reside in Turkey depending their status.

Family reunification of temporary protection holders is regulated in the article 49 of Temporary Protection Regulation. Pursuant this article, foreigners under this Regulation may apply for family reunification in Turkey to reunify with his or her spouse, children who have not attained maturity and dependent children who have attained maturity, who are in another country. When its considered with article 25 of this Regulation, right to family reunification of temporary protection holders only provide to come together with their family members in Turkey. Temporary protection holders and their family member must obtain residence permit to legally reside in Turkey. Obtaining a residence permit, they may be sponsor under article 34 and their family members may request a residence permit. However, temporary protection

holders do not have the right to apply to the turquoise card according to article 11 of the ILA.

Evaluating the subject in terms of European Union (EU) Law, the Qualification Directive should be taken into consideration. Right to family reunification of international protection holders is regulated under Articles 23 and 25 of this Directive. Qualification Directive lies down conditions on the family reunification of the beneficiaries of the secondary protection status, which is important for our subject. On the other hand, there is not any provision concerning the family reunification of persons who have not yet finalised the international protection status, who have international protection statuses and temporary protection status, international protection and temporary protection statuses.

342

İİBF Dergi
37/2
Aralık
December
2018

Turkey-EU Association Law will be implemented if third country nationals are Turkish citizens. There is not any provision of relevant regulation on family. Thus, indirect legal arrangements regarding family reunification within the scope of the free movement of workers and services are implemented. Therefore, judgements of Court of Justice of the European Union have gain a special important.

In this paper, goals and conditions of family reunification will be studied within the scope of Turkish and EU Law. Furthermore, court decisions on this subject will be taken into account.